

**Program Wspierania Rodziny
w Gminie Miejskiej Ciechanów
na lata 2026-2028**

Ciechanów 2026

1. Wstęp

Rodzina jest naturalną i fundamentalną jednostką społeczeństwa i podlega ochronie ze strony zarówno społeczeństwa, jak i państwa. Współcześnie rodzina postrzegana jest jako podstawowa jednostka społeczna, a jej znaczenie dla stabilności i rozwoju społeczeństwa jest niezaprzeczalne. Socjologowie i specjaliści wciąż podkreślają rolę rodziny jako kluczowej grupy społecznej, a liczne badania naukowe dostarczają różnorodnych definicji i ujęć jej charakteru.

W najprostszy sposób rodzinę określa się jako podstawową komórkę społeczną, w której członkowie współdzielą zamieszkanie, majątek i kulturę, a niepowtarzalna atmosfera domu zależy od relacji, zachowań i więzi emocjonalnych między jej członkami. Pomimo zmieniającego się świata, rodzina pozostaje wciąż najwyższą wartością społeczną, a pragnienie jej posiadania jest naturalnym dążeniem człowieka. Współczesne rodziny doświadczają licznych wyzwań wynikających ze zmian społecznych, ekonomicznych i demograficznych. Codzienne życie rodzin obarczone jest wieloma presjami zewnętrznymi, w tym brakiem czasu, niestabilnością zatrudnienia, bezrobociem oraz presją rynku pracy, które wpływają na ogólne warunki bytowe i funkcjonowanie rodzin. Rodzice często napotykają także trudności w realizacji zadań wychowawczych wobec dzieci, których charakter i intensywność są zróżnicowane. W obliczu tych wyzwań kluczowe jest rozpoznawanie i reagowanie na problemy rodzin, aby zapewnić im wsparcie adekwatne do współczesnych potrzeb. Dlatego też instytucje odpowiedzialne za politykę społeczną i system wsparcia rodzin są zobowiązane do podejmowania działań mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Program Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 ma za zadanie zapewnić profesjonalną pomoc, wsparcie i instrumenty aktywizujące, które pozwolą rodzinom na lepsze funkcjonowanie, rozwój oraz wzmocnienie więzi wewnątrzrodzinnych w zmieniającym się świecie.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Ciechanów należy traktować jako komplementarne uzupełnienie istniejących lokalnych strategii, takich jak Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy, Program Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Ciechanowskiego oraz Program Rozwoju Gminy. Szczególnie istotne jest powiązanie Programu Wspierania Rodziny z Programem Rozwoju Pieczy Zastępczej, ponieważ odpowiednio funkcjonujący system wsparcia dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji może ograniczyć potrzebę kierowania dzieci do pieczy

zastępczej. Proponowany program został opracowany na trzyletni okres realizacji, obejmujący lata 2026–2028.

W związku z powyższym niezwykle istotne jest wdrażanie programów i strategii mających na celu poprawę warunków życia rodzin w ramach polityki rodzinnej. Podstawą prawną do opracowania Programu Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 123 ze zm.).

Zadania przewidziane w Programie stanowią kontynuację działań zrealizowanych w poprzednich edycjach programu, jednocześnie uwzględniając aktualne potrzeby i wyzwania społeczno-demograficzne. Program obejmuje zarówno działania bezpośrednio wspierające rodziny, jak i inicjatywy profilaktyczne oraz promujące postawy prorodzinne w społeczności lokalnej.

Głównymi odbiorcami Programu są rodziny zamieszkujące na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które napotykają trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz zmagają się z innymi problemami społecznymi. Program ma na celu wzmocnienie kompetencji wychowawczych, zapewnienie profesjonalnego wsparcia oraz poprawę jakości życia rodzin, co przyczynia się do ograniczenia ryzyka wykluczenia społecznego i wzmocnienia więzi rodzinnych.

2. Wyjaśnienie pojęć

1. **Asystent rodziny** – realizuje pracę z rodziną przede wszystkim w jej środowisku zamieszkania lub w innym miejscu uzgodnionym z rodziną. Jeden asystent może jednocześnie wspierać maksymalnie 15 rodzin. Wykonywanie tej funkcji nie może być łączone z pracą pracownika socjalnego na terenie tej samej gminy, w której prowadzona jest praca z rodziną.
2. **Pieczą zastępczą** – stanowi formę tymczasowej, a niekiedy długotrwałej opieki nad dziećmi i młodzieżą, które zostały pozbawione właściwej opieki ze strony rodziców. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu opiekuńczego, choć w sytuacjach nagłych decyzję mogą podjąć inne uprawnione instytucje lub rodzice, z zastrzeżeniem późniejszego rozstrzygnięcia przez sąd. Istotą pieczy zastępczej jest zapewnienie dziecku bezpiecznego i stabilnego środowiska wychowawczego, w formie rodzinnej lub instytucjonalnej. Zasady funkcjonowania

pieczy zastępczej w Polsce określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wraz z aktami wykonawczymi.

3. **Rodzina zastępcza** – jest rodzinną formą pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie dziecku opieki i wychowania w warunkach możliwie najbardziej zbliżonych do naturalnego środowiska rodzinnego. Wyróżnia się następujące typy rodzin zastępczych: spokrewnione, niezawodowe oraz zawodowe, w tym pogotowie rodzinne i rodziny specjalistyczne.
 - a) **spokrewniona** – tworzona przez małżonków lub osoby będące wstępnymi dziecka bądź jego rodzeństwem, w szczególności dziadków, pradiadków, siostrę lub brata.
 - b) **niezawodowa** – tworzona przez małżonków lub osoby niespokrewnione z dzieckiem w linii prostej ani niebędące jego rodzeństwem; mogą to być dalsi krewni, powinowaci lub osoby obce.
 - c) **zawodowa** – prowadzona przez małżonków lub osoby niespokrewnione z dzieckiem, które otrzymują wynagrodzenie za sprawowanie opieki. W takiej rodzinie może przebywać jednocześnie nie więcej niż troje dzieci.
 - d) **zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego** – ma charakter interwencyjny i zapewnia natychmiastową opiekę dzieciom w sytuacjach kryzysowych. Jednocześnie może w niej przebywać maksymalnie sześćoro dzieci, zazwyczaj przez okres do 4 miesięcy, który w szczególnie uzasadnionych przypadkach może zostać wydłużony do 8 miesięcy.
 - e) **zawodowa specjalistyczna** – przeznaczona jest dla dzieci wymagających szczególnej opieki, w tym dzieci z niepełnosprawnościami, zaburzeniami rozwojowymi, a także małoletnich matek z dziećmi lub nieletnich umieszczanych na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich.
4. **Organizator rodzinnej pieczy zastępczej** – jest to jednostka organizacyjna lub podmiot wskazany do realizacji zadań związanych z funkcjonowaniem rodzinnej pieczy zastępczej. Do jego obowiązków należy m.in. organizowanie, koordynowanie oraz nadzorowanie form rodzinnej opieki zastępczej, a także wspieranie rodzin zastępczych.
5. **Rodzina wspierająca** – to rodzina, która udziela pomocy rodzinie przeżywającej trudności w zakresie opieki i wychowania dzieci, prowadzenia gospodarstwa

domowego oraz pełnienia podstawowych ról społecznych. Współpraca rodziny wspierającej odbywa się w ścisłym porozumieniu z asystentem rodziny.

6. **Placówka opiekuńczo-wychowawcza** – stanowi instytucjonalną formę pieczy zastępczej zapewniającą dzieciom całodobową opiekę i wychowanie w sytuacji częściowego lub całkowitego braku opieki rodzicielskiej. Placówki te funkcjonują w różnych formach, w tym jako placówki socjalizacyjne, interwencyjne oraz specjalistyczno-terapeutyczne.
7. **Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego** – jest instytucjonalną formą pieczy zastępczej realizowaną w warunkach zbliżonych do domowych. Zapewnia całodobową opiekę i wychowanie nie więcej niż ośmiorgu dzieci oraz osobom pełnoletnim, które osiągnęły dorosłość, przebywając wcześniej w pieczy zastępczej, z zachowaniem obowiązujących standardów.
8. **Placówka wsparcia dziennego** – jej głównym celem jest wspieranie rodziny poprzez wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Może działać w różnych formach, takich jak:
 - **opiekuńcza**, oferująca dzieciom opiekę, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zajęcia sportowe i rekreacyjne;
 - **specjalistyczna**, zapewniająca m.in. zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne oraz logopedyczne;
 - **pracy podwórkowej**, obejmującej działania animacyjne i socjoterapeutyczne realizowane w środowisku lokalnym.
9. **Ubóstwo ustawowe (ustawowa granica ubóstwa)** – oznacza poziom dochodów określony w ustawie o pomocy społecznej, który uprawnia do ubiegania się o świadczenia pieniężne. Kryterium to wyznacza formalną granicę dostępu do pomocy społecznej dla osób i rodzin o najniższych dochodach. Od 2025 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 1010,00 zł, natomiast dla 823,00 zł.
10. **Minimum socjalne** – jest wskaźnikiem określającym koszty utrzymania gospodarstw domowych na poziomie umożliwiającym zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Uwzględnia ono potrzeby związane m.in. z wyżywieniem, mieszkaniem, edukacją, ochroną zdrowia oraz utrzymywaniem więzi społecznych, na relatywnie niskim, lecz społecznie akceptowalnym poziomie. Stanowi górną granicę obszaru ubóstwa i niedostatku.

11. **Minimum egzystencji (minimum biologiczne)** – wyznacza najniższy poziom zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych, poniżej którego występuje zagrożenie biologicznego funkcjonowania człowieka. Obejmuje jedynie niezbędne potrzeby, takie jak wyżywienie i mieszkanie, umożliwiające przeżycie. Jest traktowane jako dolna granica obszaru ubóstwa i od 1995 r. szacowane jest przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych.
12. **Wsparcie rodziny (system wsparcia rodziny)** - obejmuje zaplanowany i skoordynowany zestaw działań podejmowanych w celu przywrócenia rodzinie zdolności do prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te realizowane są poprzez pracę z rodziną oraz udzielanie pomocy w zakresie opieki i wychowania dzieci.
13. **Usługi opiekuńcze** – są formą pomocy przyznawaną osobom, które z uwagi na wiek, stan zdrowia, niepełnosprawność lub inne przyczyny wymagają wsparcia ze strony innych osób, a nie mogą liczyć na taką pomoc. Świadczone są na podstawie przepisów ustawy o pomocy społecznej.
14. **Specjalistyczne usługi opiekuńcze** – stanowią szczególną formę usług opiekuńczych dostosowanych do rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności osoby wymagającej wsparcia. Realizowane są przez osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje, w ramach leczenia, pielęgnacji lub rehabilitacji.
15. **Poradnictwo specjalistyczne** – obejmuje pomoc o charakterze prawnym, pedagogicznym i psychologicznym, udzielaną osobom oraz rodzinom doświadczającym trudności życiowych lub zgłaszającym potrzebę wsparcia w określonym zakresie.
16. **Praca socjalna** – to całokształt działań podejmowanych przez pracownika socjalnego, których celem jest wzmocnienie lub odzyskanie przez osoby i rodziny zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie oraz prawidłowego pełnienia ról społecznych.

3. Podstawy prawne do opracowania Programu Wspierania Rodziny

Podstawą prawną do opracowania Programu Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2025 r., poz. 123 ze zm.). Dodatkowe wytyczne i kierunki działań wskazane są również w innych aktach prawnych, w tym:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2025 r., poz. 1153) - określa kompetencje i zadania gmin w zakresie polityki społecznej.
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2025 r., poz. 1214 ze zm.) - reguluje zasady przyznawania świadczeń socjalnych, w tym kryteria dochodowe i rodzaje wsparcia dla rodzin w trudnej sytuacji materialnej.
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1673) - wskazuje obowiązki jednostek samorządu w zakresie ochrony osób dotkniętych przemocą.
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2024 r., poz. 1829 t.j.) - określa wsparcie rodzin oczekujących dziecka i dzieci z niepełnosprawnościami.
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U.2023.2809 t.j.) - regulacje dotyczące stosunków rodzinnych, opieki nad dziećmi i odpowiedzialności rodzicielskiej.
- ustawa o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 1208 t.j.) - zasady przyznawania świadczeń pieniężnych dla rodzin, m.in. z tytułu wychowywania dzieci.
- ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz.U.2025 r., poz. 438 ze zm.) - regulacje umożliwiające wsparcie rodzin w egzekwowaniu świadczeń alimentacyjnych.

Wskazane akty prawne nie stanowią zamkniętego katalogu regulacji, które mają znaczenie dla współpracy międzyinstytucjonalnej oraz kompleksowego wspierania rodzin. Wszystkie podejmowane działania muszą pozostawać w zgodzie z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej, która wyznacza podstawowe zasady funkcjonowania państwa i społeczeństwa w poszczególnych obszarach życia. Istotne znaczenie ma również uwzględnienie postanowień Konwencji o Prawach Dziecka, przyjętej przez Organizację Narodów Zjednoczonych, stanowiącej fundament ochrony praw dzieci.

Ponadto realizacja Programu jest wspierana i uzupełniana przez inne lokalne dokumenty strategiczne, w szczególności: Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii oraz Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie obowiązujące na terenie miasta Ciechanów. Wzajemna spójność tych programów pozwala na skuteczniejsze i bardziej kompleksowe działania na rzecz rodzin.

4. Wytyczne do podjęcia działań w ramach programu

Zgodnie z art. 176 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina zobowiązana jest do realizacji zadań własnych oraz zleconych w obszarze pracy z rodzinami doświadczającymi trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Przepis ten jednoznacznie wskazuje na określoną grupę rodzin wymagających wsparcia oraz zaangażowania instytucjonalnego. Kluczowym celem podejmowanych działań jest kształtowanie w rodzinie właściwych wzorców życiowych i wychowawczych, dlatego interwencje nie powinny być kierowane wyłącznie do dzieci, lecz obejmować całą rodzinę jako system.

W założeniu programowym działania powinny być adresowane do wszystkich rodzin zamieszkujących gminę, poprzez oferowanie wsparcia dostosowanego do ich potrzeb. Szczególna uwaga powinna być jednak skoncentrowana na rodzinach, w których występują zaburzenia prawidłowego funkcjonowania, wynikające m.in. z ubóstwa, bezrobocia, uzależnień czy niewydolności opiekuńczo-wychowawczej. To właśnie te rodziny najczęściej napotykają trudności w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do nauki, rozwoju zainteresowań, wsparcia emocjonalnego oraz pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Długotrwałe zaniedbania w tych obszarach negatywnie wpływają na start młodych osób w dorosłość i sprzyjają utrwalaniu niekorzystnych wzorców międzypokoleniowych. Z tego względu podstawą działań powinny być prewencja i profilaktyka, z jednoczesnym wzmacnianiem potencjału własnego rodziny.

Ochrona rodziny znajduje swoje umocowanie w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Zgodnie z art. 18 Konstytucji rodzina pozostaje pod opieką i ochroną państwa, co odnosi się do wszystkich jej form. Szczególne znaczenie ma także art. 71 ust. 1, który stanowi, że państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny, a rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej – zwłaszcza wielodzietne oraz niepełne – mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Skuteczność tych działań możliwa jest jednak jedynie przy współpracy instytucji publicznych z organizacjami pozarządowymi, kościołami i związkami wyznaniowymi, a także innymi podmiotami i osobami zaangażowanymi w pomoc rodzinie.

Realizacja działań zmierzających do ograniczania negatywnych zjawisk społecznych oraz wspierania rodzin rozłożona jest na wszystkie szczeble administracji publicznej, co sprzyja tworzeniu spójnego i skutecznego systemu wsparcia.

Tabela nr 1.

Główne zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Zadania gminy	Zadania powiatu
Organizowanie pracy z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Organizowanie i rozwój systemu pieczy zastępczej na terenie powiatu
Organizowanie asystentury rodzinnej	Pełnienie funkcji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej
Zapewnienie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego (psychologicznego, pedagogicznego, prawnego)	Tworzenie, prowadzenie i zapewnianie miejsc w rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka
Organizowanie i prowadzenie placówek wsparcia dziennego	Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej
Inicjowanie i rozwijanie form pomocy środowiskowej na rzecz rodzin – praca socjalna	Organizowanie i prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych
Podjęmowanie działań profilaktycznych i prewencyjnych wzmacniających funkcjonowanie rodziny	Zapewnienie wsparcia rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka (szkolenia, pomoc specjalistyczna, świadczenia)
Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami działającymi na rzecz rodziny	Udzielanie pomocy pełnoletnim wychowankom pieczy zastępczej w procesie usamodzielniania

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej)

Przedstawiona powyżej tabela obrazuje podział kompetencji pomiędzy gminę i powiatem w zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ukazuje ona, że system wsparcia rodziny opiera się na współdziałaniu różnych szczebli administracji publicznej, z jasno określonym zakresem odpowiedzialności każdego z nich.

Gmina pełni przede wszystkim rolę profilaktyczną i wspierającą rodzinę w jej środowisku zamieszkania. Jej działania koncentrują się na wczesnym reagowaniu na trudności opiekuńczo-wychowawcze, organizowaniu pracy z rodziną oraz zapobieganiu konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. Kluczowe znaczenie mają tu takie zadania jak zatrudnianie asystentów rodziny, prowadzenie placówek wsparcia dziennego, zapewnianie poradnictwa specjalistycznego oraz realizacja gminnego Programu Wspierania Rodziny. Gmina odpowiada również za rozwijanie lokalnych form pomocy i współpracę z instytucjami oraz organizacjami działającymi na rzecz rodzin.

Powiat natomiast odpowiada za organizację i funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej, zarówno w formach rodzinnych, jak i instytucjonalnych. Do jego podstawowych zadań należy tworzenie i prowadzenie rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych. Powiat zapewnia również wsparcie rodzinom zastępczym, w tym szkolenia, pomoc specjalistyczną i świadczenia finansowe, a także organizuje proces usamodzielniania pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej. Istotnym elementem działań powiatu jest także podejmowanie działań na rzecz powrotu dziecka do rodziny biologicznej, o ile jest to możliwe i zgodne z jego dobrem.

Wskazuje to na fakt, iż gmina i powiat realizują komplementarne zadania: gmina skupia się na wzmacnianiu i ochronie rodziny naturalnej, natomiast powiat przejmuje odpowiedzialność za opiekę nad dzieckiem w sytuacji, gdy pobyt w rodzinie biologicznej nie jest możliwy. Taki podział kompetencji sprzyja budowaniu spójnego i efektywnego systemu wsparcia rodziny i dziecka.

Jak wskazuje nazewnictwo główną ideą stojącą za powstaniem programu jest wsparcie rodziny. Należałoby zatem wskazać, co w dzisiejszych czasach kryje się pod tym sformułowaniem.

Pojęcie "rodziny" na potrzeby pomocy społecznej ma ustawową definicję. W art. 6 pkt 14 ustawy o pomocy społecznej, ustawodawca stwierdził, że rodzina to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i

gospodarujące. Definicja ta nie stanowi jednak podstawy do zobrazowania rodziny w kontekście społecznym. Społecznie, rodzina postrzegana jest jako najmniejsza wspólnota, która jest kolebką kształtowania się systemu wartości. Wartości te często zakorzenione są w tradycji i kulturze danego społeczeństwa. Młody człowiek eksplorując otaczający go świat spogląda na niego przez pryzmat zaobserwowanych i wpojonych wartości w swoim najbliższym środowisku życia. To rodzina w pierwszej kolejności wpływa na kształtowanie się podstawowych funkcji emocjonalnych i społecznych u młodego człowieka. To w dużej mierze od rodziny zależy czy dziecko będzie wyrastać w poczuciu spełnienia i bezpieczeństwa, czy będzie niedocenione i zagubione w otaczającej rzeczywistości. W przypadku przejawiania przez rodziców/opiekunów jakichkolwiek dysfunkcji w sferze opiekuńczo wychowawczej państwo ma prawo zaingerować celem zabezpieczenia prawidłowego rozwoju, a czasem nawet zdrowia i życia małoletnich. Rodzina dysfunkcyjna nie ma zdolności i umiejętności zaspokojenia potrzeb emocjonalnych jej członków, nie daje poczucia bezpieczeństwa. Rodzice dysfunkcyjni często nie są w stanie zapewnić dzieciom właściwych warunków socjalnych do ich prawidłowego rozwoju i wzrastania. Podłożem zaburzeń w takiej rodzinie jest mało stabilne poczucie własnej wartości, do tego dochodzą zaburzenia psychiczne, nałogi (coraz częściej również u dzieci) niedojrzałość emocjonalna i wyuczona bezradność. Zgodnie z koncepcją rodziny jako systemu, kiedy nawet jeden jej członek jest dysfunkcyjny wystarczy to ażeby jego dysfunkcja przyćmiewała poszczególne sfery życia rodziny jak również jej członków (np.: alkoholizm rodzica). W przypadku kiedy sytuacja staje się stanem chronicznym zaczyna być normą i wzorem funkcjonowanie, który jest powielany przez kolejne pokolenia (syndrom DDD – Dorosłego Dziecka z Rodziny Dysfunkcyjnej).

Rodzina dysfunkcyjna, bądź przeżywająca trudności opiekuńczo-wychowawcze, może skorzystać z szerokiego wachlarza wsparcia. Rodzina ta, musi jednak rozumieć swoją sytuację i wykazywać chęć współpracy. W takim przypadku możliwa jest współpraca z pracownikiem socjalnym, który będzie wspomagał rodzinę poprzez pracę socjalną w tym kwalifikowanie do pomocy w formie świadczeń pieniężnych i usługowych.

Dalszy proces wsparcia na poziomie gminy może również uwzględniać wprowadzenie asystenta rodziny, którego zadaniem jest wskazywanie ewentualnego problemu i inicjowanie zmian zmierzających do jego przezwyciężenia poprzez wielopłaszczyznowe edukowanie i nakierowywanie członków rodziny na możliwe rozwiązania. Działania podejmowane przez asystenta rodziny powinny zdążać do zażegnania kryzysu, który niestety niejednokrotnie może eskalować. W efekcie wiąże się to z koniecznością umieszczenia dziecka w pieczy

zastępczej. W tym aspekcie obowiązek podejmowania i wywiązywania się z zadań rozkłada się na poziom gminy, powiatu i województwa. Ważne jest, aby kryzysowe działania jak również decyzje względem rodzin powstawały przy współpracy przedstawicieli wyspecjalizowanych instytucji zgodnie z ich wiedzą i zakresem kompetencji w myśl zasady, że lepiej zapobiegać niż leczyć.

5. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Miejskiej Ciechanów

5.1 Charakterystyka społeczno- demograficzna

Ciechanów to miasto w województwie mazowieckim, usytuowane około 100 kilometrów na północ od Warszawy, w dolinie rzeki Łydyni. Jego położenie na przecięciu istotnych tras komunikacyjnych E50 i E60 oraz przy magistrali kolejowej nr 9, łączącej stolicę z Wybrzeżem, nadaje mu ważne znaczenie transportowe. Ciechanów jest miastem o powierzchni 33 km2 i liczbie mieszkańców oscylującej w granicach 41 634, z czego 52,37% stanowią kobiety, a 47,63% mężczyźni (GUS 2024). W ostatnich latach proporcje te ulegały jedynie niewielkim wahaniom, przy stałej przewadze liczby kobiet. Administracyjnie miasto jest podzielone na 12 osiedli.

Na uwagę zasługuje fakt, że miasto zawarło pięć porozumień o współpracy z miastami partnerskimi, co umożliwia wymianę doświadczeń dotyczących zarządzania administracją miejską oraz kształtowania życia publicznego, w tym wspierania rozwoju rodziny. W ciągu ostatnich lat zrealizowano tu wiele inwestycji, które znacząco wpłynęły na podniesienie jakości życia mieszkańców.

Tabela nr 2.

Gmina Miejska Ciechanów	Procentowy podział społeczeństwa ze względu na płeć.		
	2022	2023	2024
kobiety	52,36%	52,41%	52,37 %
mężczyźni	47,64%	47,59%	47,63%

Źródło: Dane GUS na dzień 31.12.2024 r.

Średni wiek mieszkańców wynosi 43,7 i jest nieznacznie większy od średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego (41,9) oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski (42,7). Statystyki Urzędu Stanu Cywilnego w Ciechanowie potwierdzają, że wzrosła liczba zgonów. W 2024 roku odnotowano 515 zgonów wśród mieszkańców, co oznacza spadek o 10 osób w porównaniu z rokiem 2023 oraz o 76 osób względem 2022 roku. W Ciechanowie najczęściej zgonów było spowodowanych chorobami układu krążenia. Drugą najczęstszą przyczyną śmierci były nowotwory, natomiast znacznie rzadziej zgony wynikały z chorób układu oddechowego. Ogólny poziom umieralności w mieście był wyraźnie wyższy niż średnia zarówno dla województwa mazowieckiego, jak i dla całego kraju.

Mieszkańcy Ciechanowa zawarli w 2022 roku 154 małżeństw. W roku 2023 w związek małżeński postanowiło wejść 155 par, natomiast w roku 2024 160 par.

Ustalono, że w Ciechanowie 56,1% mieszkańców pozostaje w związkach małżeńskich, 26,9% stanowią osoby stanu wolnego, 7,1% to osoby po rozwodzie, natomiast 9,8% mieszkańców to wdowy i wdowcy.

W 2024 roku Urząd Stanu Cywilnego w Ciechanowie odnotował 323 urodzenia, w tym 150 dziewczynek oraz 173 chłopców. W 2022 roku liczba nowo narodzonych dzieci wyniosła 332, natomiast w 2023 roku zarejestrowano 302 urodzenia mieszkańców miasta.

Zgodnie z danymi statystycznymi 55,6% mieszkańców Ciechanowa było w wieku produkcyjnym, 17,3% mieszkańców znajdowało się w wieku przedprodukcyjnym, 27,1% mieszkańców było w wieku poprodukcyjnym.

W 2024 roku odsetek ludności w Polsce w wieku 65 lat i więcej osiągnął około 20,6% całej populacji, co oznacza kontynuację trendu wzrostowego w porównaniu z poprzednimi latami. Udział mieszkańców w wieku poprodukcyjnym w Ciechanowie jest stosunkowo wysoki (ponad 27%), co świadczy o rosnącym odsetku seniorów w mieście, podobnie jak w całej Polsce. To zjawisko stawia coraz większe wyzwania przed systemem opieki społecznej i zdrowotnej, ponieważ wymaga zapewnienia odpowiedniej opieki dla osób starszych, zarówno w miejscach ich zamieszkania, jak i w instytucjach opiekuńczych. Wraz ze starzeniem się społeczeństwa zwiększa się także zapotrzebowanie na usługi medyczne, rehabilitacyjne oraz wsparcie w codziennym funkcjonowaniu osób w podeszłym wieku.

Tabela nr 3.

	Liczba mieszkańców w poszczególnych latach
--	--

	2022	2023	2024
Gmina Miejska Ciechanów	41 980	41 651	41 634

Źródło: Dane GUS.

5.2 Sytuacja mieszkaniowa

Gmina Miejska Ciechanów dysponuje zasobami mieszkaniowymi, które przyznawane są mieszkańcom spełniającym odpowiednie kryteria. Z informacji przekazanych przez Wydział Mieszkaniowy Urzędu Miasta wynika, że w zasobach gminy znajduje się 1 349 mieszkań komunalnych oraz 273 lokale socjalne. Poniższa tabela obrazuje zmiany w sytuacji lokalowej Gminy Miejskiej Ciechanów w ostatnich latach.

Tabela nr 4.

Zasoby mieszkaniowe Gminy	Sytuacja lokalowa w poszczególnych latach					
	2022		2023		2024	
	Lokale socjalne	Lokale komunalne	Lokale socjalne	Lokale komunalne	Lokale socjalne	Lokale komunalne
Liczba lokali mieszkaniowych w zasobach Gminy	278	1375	274	1354	273	1349
Liczba złożonych wniosków o przydział lokali	0	59	0	93	0	65
Liczba przydzielonych lokali	3	21	4	25	6	27

Źródło: Dane UM.

Do zadań gminy należy zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych gospodarstw domowych o ograniczonych dochodach. W realizacji części tych zadań gmina korzysta ze wsparcia Spółki Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS), która pomaga w

administrowaniu zasobami mieszkaniowymi. Mieszkania socjalne przeznaczone są wyłącznie dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji socjalno-bytowej. Wnioskodawcy nie mogą posiadać prawa do innego lokalu mieszkalnego. Często przyznawane są osobom eksmitowanym z poprzedniego miejsca zamieszkania. Kryteria wyboru osób, które powinny otrzymać lokal w pierwszej kolejności, ustala gmina w drodze uchwały, a o zasadności przyznania lokalu decyduje Społeczna Komisja Mieszkaniowa, rozpatrując i opiniując poszczególne wnioski. Czynnosc za lokale socjalne jest znacznie niższy niż rynkowy. Mieszkania komunalne to lokale należące do gminy, przeznaczone dla mieszkańców Ciechanowa. Mogą je otrzymać osoby o niższych dochodach, które złożyły odpowiedni wniosek. Dodatkowe kryteria obejmują: brak własnej nieruchomości, niewystarczającą powierzchnię dotychczas zajmowanego mieszkania w stosunku do potrzeb rodziny oraz niedopuszczalne warunki mieszkaniowe w obecnym lokalu.

Z danych wynika, że liczba lokali socjalnych pozostaje na zbliżonym poziomie (od 278 w 2022 r. do 273 w 2024 r.), natomiast liczba lokali komunalnych wykazuje niewielką tendencję spadkową (z 1375 w 2022 r. do 1349 w 2024 r.). W analizowanym okresie nie odnotowano wniosków o przydział lokali socjalnych, natomiast w przypadku lokali komunalnych liczba wniosków była zmienna – najwyższa w 2023 r. Liczba przydzielonych lokali zarówno socjalnych, jak i komunalnych stopniowo wzrastała.

Z powodu narastających zaległości czynszowych sąd wydawał nakazy opróżnienia lokalu. Orzeczenia te zapadały wobec najemców, którzy dopuścili się narastającego zadłużenia skutkującego wszczęciem postępowania sądowego. Poniższa tabela przedstawia liczbę wydanych nakazów w latach 2022-2024.

Tabela nr 5.

Jednostka terytorialna	Liczba nakazów opróżnienia lokalu.					
	2022		2023		2024	
	Z prawem do najmu socjalnego	Bez prawa do najmu socjalnego	Z prawem do najmu socjalnego	Bez prawa do najmu socjalnego	Z prawem do najmu socjalnego	Bez prawa do najmu socjalnego
Gmina Miejska Ciechanów	7	6	5	5	2	2

Źródło: Dane TBS i UM

W wyjątkowych sytuacjach, gdy osoby eksmitowane nie mają zapewnionego lokalu zastępczego, gmina zapewnia im tymczasowe miejsce w jednym z współpracujących ośrodków dla osób bezdomnych. Rozwiązanie to ma charakter czasowy i służy wsparciu do momentu poprawy trudnej sytuacji mieszkaniowej.

Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o. w Ciechanowie zarządza:

- 95 budynkami będącymi własnością Gminy Miejskiej Ciechanów, w tym 25 budynkami z lokalami socjalnymi,
- 127 budynkami Wspólnot Mieszkaniowych, w tym 103 budynkami w których swój udział ma Gmina Miejska Ciechanów,
- 10 budynkami znajdującymi się w zasobach własnych Spółki, w których mieszczą się 422 lokale mieszkalne.

Należy podkreślić, że w Ciechanowie przy ul. Powstańców Wielkopolskich powstała inwestycja Towarzystwa Budownictwa Społecznego (TBS), obejmująca 100 mieszkań w dwóch budynkach wielorodzinnych. Nabór wniosków na lokale odbył się w kwietniu 2024 roku. O przyznaniu mieszkań decydowały m.in. kryteria dochodowe, brak własnego lokalu oraz sytuacja rodzinna i społeczna wnioskodawcy. Mieszkania zostały oddane do użytkowania 27 listopada 2025 roku, wszystkie przygotowane „pod klucz”, gotowe do zamieszkania przez nowych najemców.

W inwestycji TBS przy ul. Powstańców Wielkopolskich w Ciechanowie 100 mieszkań posiadało zróżnicowane metraże, aby dostosować ofertę do potrzeb różnych gospodarstw domowych od 37 m² do 64 m².

Inwestycja stanowi rozwój budownictwa społecznego, z przeznaczeniem dla osób, które nie mają możliwości zakupu własnego mieszkania na rynku pierwotnym, na kredyt, ale jednocześnie mają stabilny dochód. Formuła mieszkań w budownictwie społecznym zakłada, że lokatorzy nie muszą brać drogich kredytów komercyjnych, jedynie partycypując w budowie mieszkań. Dzięki elastycznym warunkom najmu i przystępnym kryteriom dochodowym, projekt TBS otwiera drzwi do nowego etapu życia dla wielu rodzin.

5.3 Lokalny rynek pracy

Znaczącym problemem wśród rodzin objętych wsparciem jest bezrobocie, które może mieć różne przyczyny. Często wynika ono z braku kwalifikacji lub wykształcenia, chorób przewlekłych, uzależnień, a niekiedy także ze świadomego unikania legalnej pracy z obawy przed zajęciami komorniczymi. Niezależnie od przyczyny, długotrwałe bezrobocie podważa poczucie bezpieczeństwa w gospodarstwie domowym, prowadząc do pogorszenia sytuacji ekonomicznej, obniżenia poczucia własnej wartości oraz zwiększenia społecznej izolacji. Niski status socjoekonomiczny odbija się również na zdrowiu rodziny, między innymi poprzez niedożywienie i ograniczoną higienę. Problem ten staje się szczególnie dotkliwy, gdy dotyczy dzieci, ponieważ brak stabilności finansowej utrudnia zaspokojenie ich podstawowych potrzeb, dodatkowych potrzeb edukacyjnych, a także udziału w rozrywce i rekreacji.

Na koniec 2024 roku (dane na dzień 31.12.2024 r.) w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 1341 osób bezrobotnych z terenu Ciechanowa. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby długotrwale bezrobotne – 701 osób. Zgodnie ze sprawozdaniem z działalności Powiatowego Urzędu Pracy z zakresu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w 2024 roku wynika, że w 146 rodzinach z problemem bezrobocia wychowywane jest przynajmniej jedno dziecko do 6 roku życia. Spośród 1341 osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy jako osoby bezrobotne odnotowano 45 osób z niepełnosprawnością, w tym 18 kobiet.

W przypadku rodzin objętych wsparciem Ośrodka, pracownicy socjalni często wskazują na aktywizujące formy walki z bezrobociem, takie jak prace interwencyjne, prace publiczne, prace społecznie użyteczne czy staże, które są mniej wymagające niż pełnoetatowa praca. Zdarza się jednak, że pracownik socjalny musi zachęcać osoby bierne zawodowo do rejestracji w urzędzie pracy, między innymi po to, aby mogły one wraz z dziećmi korzystać z bezpłatnej opieki zdrowotnej.

Podobnie jak w poprzednich latach, jednym z kluczowych i szeroko oczekiwanych form wsparcia dla osób pozostających bez pracy była możliwość uczestnictwa w pracach społecznie użytecznych. Ten rodzaj zatrudnienia pełni ważną funkcję aktywizacyjną, umożliwiając osobom nieposiadającym prawa do zasiłku jednocześnie korzystanie z różnorodnych świadczeń pomocy społecznej. Dzięki temu uczestnicy mogą utrzymać kontakt z rynkiem pracy, rozwijać swoje umiejętności zawodowe oraz budować codzienną dyscyplinę i poczucie odpowiedzialności, co sprzyja późniejszemu podjęciu stałego zatrudnienia.

Prace społecznie użyteczne są organizowane od 1 listopada 2005 roku na podstawie ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zgodnie z artykułem 73a tej ustawy, osoby biorące udział w programie mogą wykonywać swoje obowiązki maksymalnie 10 godzin tygodniowo, co umożliwia łączenie pracy z innymi formami wsparcia lub edukacji.

Realizacja prac społecznie użytecznych odbywa się w okresie od 1 marca do końca października, a uczestnicy mają możliwość zdobycia doświadczenia w różnych dziedzinach, takich jak prace porządkowe, pomoc w instytucjach publicznych czy wsparcie lokalnych inicjatyw społecznych.

Tabela nr 6.

Wyszczególnienie	Organizacja prac społecznie-użytecznych		
	2022	2023	2024
Liczba instytucji	10	11	12
Liczba etatów	31	29	24
Liczba osób skierowanych	47	47	34
Liczba osób, które zrezygnowały z zatrudnienia	17	17	7
Liczba osób, które podjęły pracę zawodową/stalą	1	1	2
Liczba osób, które osiągnęły wiek emerytalny	-	-	-

Źródło: dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ciechanowie

W uzupełnieniu do działań podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy członkowie rodzin borykających się z bezrobociem mogli uzyskać indywidualne wsparcie w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w formie konsultacji z doradcą zawodowym, którego zadaniem było ustalenie predyspozycji osoby zainteresowanej i dopasowanie ścieżki dalszego rozwoju zawodowego. Wszelkie działania WUP skierowane do osób bezrobotnych z terenu miasta Ciechanowa mające na celu wsparcie rozwoju zawodowego oraz zwiększenie prawdopodobieństwa zatrudnienia są bezpłatne.

W minionych latach istotny wpływ na zdobywanie nowych kwalifikacji i doświadczenia zawodowego przez osoby bezrobotne miały szkolenia i staże organizowane przez lokalne fundacje i centra szkoleniowe. Jako głównych realizatorów należy wymienić

Fundację Re Generacja, Centrum Szkolenia i Biznesu oraz Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża. Znaczącym walorem organizowanych szkoleń było zapewnienie profesjonalnej opieki nad małoletnimi dziećmi uczestników.

Bardzo ważnym wydarzeniem dla osób poszukujących zatrudnienia i chcących zdobyć nowe kwalifikacje są Targi Edukacji i Pracy. W 2025 roku w targach wzięło udział blisko stu wystawców. Byli wśród nich lokalni przedsiębiorcy, instytucje publiczne, firmy szkoleniowe, służby mundurowe, a także szkoły średnie i wyższe. Targi dają możliwość bezpośredniego kontaktu z pracodawcami, którzy na miejscu mogą przedstawić oczekiwania względem potencjalnych pracowników. Targi są organizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Ciechanowie oraz Powiatowe Centrum Usług Wspólnych w Ciechanowie.

Na obszarze Gminy funkcjonuje kilka stosunkowo dużych przedsiębiorstw, które mogą oferować zatrudnienie osobom bez specjalistycznego wykształcenia i doświadczenia zawodowego. Wśród takich firm znajdują się m.in.: Sofidel, Drukarnia Bauer, Fanar, Luca, LG Cosmetics, Metaltech, Hit oraz spółka Cedrob, położona na obrzeżach miasta. Warto zaznaczyć, że niektóre z tych zakładów pozyskują pracowników poprzez agencje pracy tymczasowej.

6. Charakterystyka systemu wspierania rodziny w Gminie Miejskiej Ciechanów

Program Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Ciechanów na lata 2026-2028 ma za zadanie zidentyfikowanie instytucji oraz organizacji, które mają realną możliwość wspomagać rodziny najbardziej tego potrzebujące. Poszczególne instytucje zostaną zaangażowane poprzez przypisanie im konkretnych zadań zgodnych z ich możliwościami i kompetencjami. Celem jest ogólna poprawa jakości życia tych rodzin na skutek wsparcia instytucjonalnego w wykorzystaniu ich kapitału ludzkiego i społecznego.

W przypadku dzieci i młodzieży miałyby to się wiązać z podjęciem próby wyrównania szans edukacyjnych oraz ogólnorozwojowych. W tym właśnie celu istotne jest zintegrowane podejście licznych instytucji i organizacji, które będą się uzupełniać w sposób skoordynowany w swoich działaniach. Poniżej przedstawione zostały główne instytucje i organizacje działające na terenie Gminy, które w sposób bezpośredni działają w obszarze pomocy rodzinom i dzieciom. Niemniej trzeba nadmienić, że na terenie miasta jest wiele organizacji, które realizują zadania wspierania rodzin. Niestety niektóre z nich prowadzą działalność komercyjną i pobierają opłaty za udział dzieci w zajęciach. W Gminie

funkcjonuje wiele różnorodnych instytucji i organizacji, mających w obrębie swoich zainteresowań działania ukierunkowane na rodzinę i dziecko. Zostaną one w poniższym programie opisane, zaczynając od Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

6.1 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

Zgodnie z założeniem pomoc społeczna jest instytucją powstałą aby wspierać osoby najbardziej potrzebujące w ich dążeniach do zmiany swojej trudnej i tymczasowej sytuacji życiowej. Osoby te często tworzą rodziny. Rodzina znajduje się w centrum polityki społecznej rządu. To w rodzinie dostrzegany jest potencjał i zasoby, które wpływają na rozwój kraju. Rodzina czasem jednak boryka się z trudnościami i wtedy niezbędna jest interwencja państwa.

W ogólnym ujęciu do najbardziej dotkliwych przesłanek, które upoważniają do otrzymania pomocy oferowanej przez państwo jest: ubóstwo, bezrobocie, choroba, przemoc i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Nadmienić należy, iż w dużej mierze pomoc społeczna jest uregulowana przez liczne ustawy, które doprecyzowują grupę docelowych beneficjentów. Przypisana pomoc może odbywać się w sposób wieloraki, od wsparcia finansowego i usługowego poprzez pracę socjalną i asystenturę, do pomocy specjalistycznej w zależności od indywidualnego przypadku i zapotrzebowania. Nadmienić należy, że przyznanie części świadczeń pieniężnych uzależnione jest od posiadanego dochodu w gospodarstwie domowym. W strukturach tutejszego ośrodka znajdują się poszczególne działy, które mają przypisane konkretne działania:

6.1.1 Dział Realizacji Świadczeń i Zasiłków

Zadania określone ustawą o świadczeniach rodzinnych obejmują w szczególności przyznawanie oraz wypłatę takich świadczeń jak:

- zasiłki rodzinne wraz z dodatkami,
- świadczenie opiekuńcze (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne),
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka,
- świadczenia rodzicielskie.

O świadczenia rodzinne mogą ubiegać się osoby, u których dochód w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 674,00 zł, a w przypadku rodzin wychowujących dziecko

niepełnosprawne 764,00 zł. Poniższa tabela przedstawia liczbę rodzin i kwoty wypłaconych świadczeń.

Tabela nr 7.

	Zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin	672	592	448
Kwota świadczeń w złotych	2.538.511	2.041.793	1.595.022

Źródło: sprawozdania Ocena Zasobów Pomocy Społecznej Gminy Miejskiej Ciechanów

Świadczenia wynikające z ustawy „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa „Za życiem”, Ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin. Jednym z elementów Ustawy jest jednorazowe świadczenie pieniężne, w wysokości 4 000,00 zł, które nie jest uzależnione od dochodu w rodzinie. Przysługuje ono rodzinie, w której urodzi się żywe dziecko z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą, która zagraża jego życiu, a powstała w prenatalnym okresie rozwoju lub podczas porodu. Rodziny mogą liczyć również na inne formy wsparcia. Dla kobiety i jej dziecka, są to świadczenia opieki zdrowotnej w szczególności diagnostyka prenatalna, wsparcie psychologiczne, rehabilitacja lecznicza, zaopatrzenie w wyroby medyczne, opieka paliatywna i hospicyjna oraz porady laktacyjne. Wsparcie obejmuje, także zapewnienie dostępu rodzinom, w szczególnych sytuacjach, do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę. Doradztwo dotyczy realizacji indywidualnych potrzeb rodziny. Każda kobieta w ciąży z powikłaniami i jej rodzina może skorzystać z pomocy i wsparcia asystenta rodziny, który na podstawie pisemnego upoważnienia może załatwiać w jej imieniu sprawy w różnych instytucjach oraz:

- będzie mógł reprezentować przed instytucjami i urzędami,
- udzieli informacji dotyczących możliwości uzyskania wsparcia psychologicznego,
- udzieli pomocy w przewyżnianiu problemów wychowawczych,
- będzie wspierał w realizacji codziennych obowiązków.

Tabela nr 8.

Wyszczególnienie	Zestawienie realizacji świadczeń pieniężnych „Za życiem”		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin, którym wypłacono świadczenie w ramach ustaw Za Życiem	9	4	4
Liczba dzieci na które wypłacono świadczenie	9	4	4
Kwota świadczeń wypłaconych z złotych	36.000,00	16.000,00	16.000,00

Źródło : Dane MOPS Ciechanów

Stypendia socjalne i zasiłki szkolne

Stypendia socjalne i zasiłki szkolne stanowią kolejną formę wsparcia materialnego. Udzielanie tego typu świadczeń należy do zadań własnych gminy, na które gmina otrzymuje dofinansowanie z budżetu państwa. Obsługa stypendiów socjalnych została zlecona Ośrodkowi Pomocy Społecznej w 2019 roku. Wcześniej leżało to w kompetencjach Centrum Usług Wspólnych.

Oferta stypendium socjalnego skierowana jest do rodziców/opiekunów dzieci uczących się w szkołach publicznych i prywatnych, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia w szkołach publicznych i 18 roku życia w szkołach prywatnych. Podstawą do otrzymania pomocy jest trudna sytuacja socjalno-bytowa, która ustalana jest poprzez wyliczenie dochodu na osobę w rodzinie. Maksymalna wysokość dochodu na osobę nie może przekraczać ustalonego kryterium dochodowego w wys.: 600 zł. Stypendium socjalne może być przyznane na okres od 1 miesiąca do 10 miesięcy. Poniższa tabela obrazuje liczbę pozytywnie rozpatrzonych wniosków, należy jednak pamiętać, że jeden wnioskodawca może być rodzicem kilkorga dzieci.

Tabela nr 9.

Gmina Miejska Ciechanów	Analiza danych dotyczących liczby uczniów i wydatków w poszczególnych latach		
	2022	2023	2024
Liczba uczniów którym przyznano stypendia	185	180	155
Kwota świadczeń w złotych	15.147,020	179.961,00	121.644,00

Źródło: Dane własne MOPS Ciechanów.

Świadczenie rodzicielskie

Powyższe świadczenie jest formą wsparcia finansowego, realizowanego przez tut. Ośrodek. Powyższe świadczenie jest skierowane do osób, które nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego. Zostało ono wprowadzone w styczniu 2016 roku z myślą o bezrobotnych matkach, których niestabilna sytuacja finansowa znacząco wpływałaby na jakość życia nowo narodzonych dzieci. Świadczenie rodzicielskie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi faktycznemu dziecka, rodzinie zastępczej (z wyjątkiem zawodowej), osobie, która przysposobiła dziecko, jeśli osoby te nie są objęte ubezpieczeniem chorobowym lub nie mają prawa do zasiłku macierzyńskiego. Świadczenie przysługuje przez okres 52 tygodni w przypadku urodzenia jednego dziecka, 65 tygodni dwojga dzieci, 69 czworga dzieci oraz 71 tygodni pięciorga i więcej przy jednym porodzie. Świadczenie wypłacane jest w kwocie 1000 zł netto za miesiąc. Należy podkreślić, że wysokość świadczenia nie pokrywa pełnych kosztów utrzymania rodziny, stanowi raczej wsparcie uzupełniające, a nie samodzielne źródło utrzymania, ma charakter czasowy. Świadczenie rodzicielskie jednak realnie pomaga przede wszystkim w podstawowym zabezpieczeniu finansowym rodziny w pierwszym najbardziej wymagającym okresie opieki nad dzieckiem, szczególnie tam, gdzie brak jest innych świadczeń związanych z macierzyństwem lub rodzicielstwem.

Rozbudowany wachlarz dostępnego wsparcia finansowego w sposób istotny wpływa na polepszenie sytuacji socjalno-bytowej rodzin zamieszkujących na terenie miasta.

6.1.2 Dział Pomocy Środowiskowej

Celem pomocy społecznej jest zaspakajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. W chwili, gdy człowiek pozostaje bezradny wobec narastających problemów może zgłosić się do instytucji pomocy społecznej. Instytucja pomocy społecznej świadczy usługi bezpośrednio, to znaczy przeznaczone dla konkretnych jednostek i rodzin. Pracownik socjalny ma za zadanie zidentyfikować potrzeby, zdiagnozować sytuację osób potrzebujących i opracować plan pomocy. W ogólnym ujęciu zadaniem tego działu jest kompleksowe rozpoznawanie i diagnozowanie potrzeb rodzin i jej poszczególnych członków. Przeprowadzone rozpoznanie pozwala na dopasowanie formy i zakresu ewentualnej pomocy. Pomoc może być udzielona w formie finansowej, materialnej, usługowej, pracy socjalnej i pomocy specjalistycznej. Poszczególne formy mogą występować niezależnie lecz zazwyczaj potrzeby interesantów są kompleksowe.

Podstawą do udzielenia wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych z systemu pomocy społecznej jest zweryfikowanie miesięcznego dochodu w rodzinie w celu sprawdzenia, czy nie została przekroczona górna granica ustawowego kryterium dochodowego. Od 2024 r. kryterium dochodowe dla osoby samotnie gospodarującej wynosi 1010,00 zł, a dla osoby w rodzinie 823,00 zł. Praca z klientem w tym specyficznym zakresie przypisana jest pracownikom socjalnym. To do ich zadań należy potwierdzenie uprawnień mieszkańców do uzyskania pomocy w postaci świadczeń pieniężnych oraz praca socjalna mająca na celu pomoc rodzinom we wzmocnieniu ich potencjału, zdolności i kompetencji życiowych, niezbędnych do poprawy ich trudnej sytuacji życiowej.

Artykuł 7 ustawy o pomocy społecznej wskazuje jakie są szczególne przesłanki do udzielenia pomocy osobom i rodzinom będących w niekorzystnych okolicznościach socjalno-bytowych. Przedstawiony katalog zdarzeń, który kwalifikuje do otrzymania pomocy jest katalogiem przykładowym i jest on otwarty. Poniższa tabela prezentuje podstawowe przyczyny trudnej sytuacji. Z tabeli wynika, że długotrwała choroba, ubóstwo i bezrobocie są dominującymi problemami, których doświadcza lokalna społeczność. Szczególna uwaga poświęcona jest grupie, u której stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych. Przejawia się to między innymi pomocą w formie dożywiania dzieci w wieku szkolnym w ramach wieloletniego programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu”.

Tabela nr 10. Powody udzielenia pomocy i wsparcia

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2022-2024 z podziałem na powody trudnej sytuacji życiowej.				
L.p.	Przyczyna trudnej sytuacji życiowej	2022	2023	2024
		Liczba rodzin	Liczba rodzin	Liczba rodzin
1	Ubóstwo	554	560	521
2	Bezrobocie	460	456	421
3	Bezdomność	49	49	55
4	Potrzeba ochrony macierzyństwa w tym: wielodzietności	66	53	55
		33	21	41
5	Niepelnosprawność	308	331	397
6	Długotrwała lub ciężka choroba	616	624	560
7	Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gospodarstwa domowego	147	179	182
8	Alkoholizm	185	214	273
9	Narkomania	10	11	37
10	Trudności w przystosowaniu po opuszczeniu zakładu karnego	10	13	27
11	Zdarzenia losowe	2	0	0
12	Przemoc w rodzinie	130	179	223

Źródło: Dane własne MOPS Ciechanów.

Powyższe dane wskazują, że utrzymujące się problemy ubóstwa i bezrobocia, mimo obserwowanej tendencji spadkowej, nadal istotnie wpływają na kondycję rodzin i mogą prowadzić do narastania trudności wychowawczych. W latach 2022-2024 widoczny jest stały wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach

opiekuńczo-wychowawczych, co potwierdza potrzebę intensyfikacji pracy socjalnej oraz działań wspierających kompetencje rodzicielskie. Liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie oraz problemami alkoholowymi i narkomanią wskazuje na konieczność i zasadność kontynuowania wzmocnienia działań ukierunkowanych na wspieranie rodziny. Powyższe dane potwierdzają potrzebę dalszego rozwoju usług świadczonych przez asystentów rodziny oraz współpracy interdyscyplinarnej pomiędzy instytucjami pomocowymi. Skuteczna realizacja Programu Wspierania Rodziny powinna koncentrować się na utrzymaniu dziecka w środowisku rodzinnym, wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich oraz poprawie funkcjonowania rodzin zagrożonych kryzysem.

W przypadku zidentyfikowania potrzeb klienta, które wykraczają poza zakres kompetencji pracownika socjalnego, osobie wskazywana jest właściwa instytucja bądź specjalista. Tak się dzieje na przykład w przypadku zdrowia psychicznego. W strukturach MOPS już od dawna funkcjonuje gabinet psychologiczny, gdzie podopieczni Ośrodka mogą korzystać z bezpłatnego wsparcia psychologicznego. W 2024 r. z pomocy psychologicznej łącznie skorzystało 119 rodzin, przy czym opieką psychologiczną objęto 125 członków. Psycholog udzielił łącznie 354 konsultacji. Usługi świadczone były w wymiarze około 40 godzin miesięcznie. Były to konsultacje psychologiczne, interwencje kryzysowe, konsultacje wychowawcze, konsultacje psychotraumatologa, jak również terapia w takim podejściu.

W indywidualnych sytuacjach kryzysowych organizowane jest wsparcie psychologiczne lub pomoc we współpracy z Biurem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Ciechanowie lub Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie jak również pogotowiem i policją oraz Lokalnym Punktem Pomocy Pokrzywdzonym Przestępstwem.

Poniższe zestawienie zawiera szczegółowe dane dotyczące odbiorców usług MOPS z uwzględnieniem lat 2022-2024.

Tabela nr 11.

	2022	2023	2024
--	------	------	------

z

	Łączna liczba członków rodzin korzystających ze wsparcia	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	Łączna liczba członków rodzin korzystających ze wsparcia	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	Łączna liczba członków rodzin korzystających ze wsparcia	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia
Wsparcie psychologa	125	119	93	82	74	61

Źródło: Dane własne MOPS Ciechanów.

Do zadań Ośrodka należy również koordynowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Praca Zespołu Interdyscyplinarnego opiera się na współdziałaniu instytucji i organizacji, które z mocy prawa lub inicjatywy własnej podejmują działania na rzecz profilaktyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy na rzecz osób doświadczających przemocy oraz edukacji osób stosujących przemoc względem swoich bliskich. Liczba wszczętych oraz liczba rodzin, w których była prowadzona procedura przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 12.

Gmina Miejska Ciechanów	Procedura Niebieskiej Karty		
	2022	2023	2024
Liczba Niebieskich Kart wszczynających procedurę w poszczególnych latach	109	166	177
Liczba rodzin, w których była prowadzona procedura „Niebieskiej Karty”	130	159	223

Źródło: Dane UM Ciechanów.

Mimo wyłożonej pracy wielu instytucji problem przemocy w rodzinie jest wciąż obecny. Z uwagi na zwiększającą się świadomość ofiar przemocy jak również zdecydowane działania poszczególnych instytucji, głównie Policji, liczba wszczętych procedur w każdym kolejnym roku wzrasta. Wczesna interwencja umożliwia ofiarom przemocy domowej uzyskanie specjalistycznego wsparcia począwszy od poinformowania o możliwości złożenia zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, wsparcia psychologicznego, informacji o przysługujących świadczeniach oraz dostępie do bezpłatnych porad prawnych. Należy nadmienić, że dla każdej ofiary przemocy domowej tworzony jest indywidualny plan pomocy.

Jednocześnie sprawca przemocy domowej jest pouczany o konsekwencjach jego/jej czynów, z uwzględnieniem potrzeb edukacyjnych i terapeutycznych mających zmierzać do zminimalizowania ryzyka pojawienia się ponownych aktów przemocy domowej. W przypadkach gdzie główną przyczyną występowania zjawiska przemocy jest uzależnienie od alkoholu sprawcy przemocy domowej, stosownym jest skierowanie wniosku do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o zastosowanie obowiązku leczenia odwykowego. W określonych prawem sytuacjach wystawiany jest zakaz zbliżania się, zakaz kontaktu oraz nakaz natychmiastowego opuszczenia zajmowanego mieszkania. Sprawca przemocy może również zostać zobowiązany do udziału w systemie zajęć korekcyjno-edukacyjnych mających na celu rozwinięcie umiejętności samokontroli i współżycia z uwzględnieniem wychowywania dzieci bez stosowania form przemocy. W programach korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową mogą uczestniczyć osoby uzależnione od alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych po zakończonym programie psychoterapii uzależnień.

Rodziny, w których wprowadzono procedurę niebieskich kart objęte są dziewięciomiesięcznym monitoringiem, co stanowi istotne wsparcie i zabezpieczenie dla ofiar przemocy domowej.

Statystycznie w dużej mierze ofiarami przemocy domowej są kobiety i dzieci. Niektóre incydenty przemocy domowej wymagają zabezpieczenia dobrostanu psychicznego i fizycznego matek z dziećmi poprzez zapewnienie schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej bądź Domach dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w Cięży. Pobyt w wymienionych placówkach daje możliwość udzielenia kompleksowego wsparcia swoim podopiecznym.

Asystent rodziny i system pieczy zastępczej

Funkcja asystenta rodziny została usankcjonowana w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pomoc w formie wsparcia asystenta rodziny kierowana jest do rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wprowadzenie asystenta rodziny może odbyć się w dwojaki sposób. Asystent wprowadzany jest na wniosek pracownika socjalnego po wcześniejszym uzgodnieniu tego z rodziną (prowadzenie pracy z rodziną odbywa się za jej zgodą), bądź na podstawie postanowienia lub orzeczenia sądu, gdzie zgoda nie jest już wymagana. W przypadku postanowienia sądu praca asystenta czasem może być traktowana przez rodzinę jako ingerencja w jej rodzinne sprawy. Należy jednak pamiętać, że cały czas priorytetowym założeniem powinno tu być dobro dzieci. Odnosi się to do zapewnienia odpowiednich warunków rozwoju poprzez wypracowanie z rodziną umiejętności zabezpieczenia podstawowych potrzeb. W przypadku przydzielenia asystenta na drodze zarządzenia lub postanowienia sądu jego praca często polega na podejmowaniu działań minimalizujących ewentualność odebrania dziecka z rodziny biologicznej i zabezpieczenia go poprzez umieszczenie w pieczy zastępczej. Natomiast w przypadku, kiedy dziecko zostało już odebrane asystent rodziny motywuje opiekunów do podejmowania działań niwelujących dysfunkcje przeciwdziałające powrotowi dzieci.

Problem związany z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych nie jest problemem odosobnionym. Zjawisko występuje głównie w rodzinach wielodzietnych oraz niepełnych, gdzie dodatkowym czynnikiem jest utrudniającym funkcjonowanie rodzin jest długotrwałe bezrobocie, uzależnienia, zaburzenia psychiczne, dziedziczenie niezaradności życiowej. Na przestrzeni lat widać tendencję wzrostową w zakresie liczby rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny.

Analiza pomocy udzielonej w formie wsparcia asystenta w latach 2022-2024

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny		
	2022	2023	2024
Liczba asystentów rodziny	3	3	3

Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	47	51	57
Liczba dzieci objętych wsparciem asystenta	138	145	151
Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wyrażony w miesiącach	40	40	36,6
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem	12	17	10

Dane MOPS Ciechanów

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie zatrudnia 3 osoby na stanowisku asystenta rodziny. Osoby te mają zadaniowy czas pracy w pełnym wymiarze godzin. Każdy asystent przydzielony jest do współpracy z kilkunastoma rodzinami, ale zgodnie z ustawą nie więcej niż 15. W większości przypadków są to rodziny z dziećmi, gdzie głównym zadaniem jest pomoc przy budowaniu wizerunku prawidłowo funkcjonującego rodzica, który rozumie i wypełnia swoje obowiązki względem dzieci. Tym samym dziecko na bazie obserwacji może wyrabiać społecznie akceptowane nawyki interakcji w środowisku domowym i poza nim. Na terenie Ciechanowa ciężko jest wyróżnić jednoznacznie osiedle, w którym jest zwiększona liczba rodzin objętych wsparciem asystenta. Częściowo wynika to z możliwości najmu lokali od osób prywatnych.

Tabela nr 12.

Analiza pomocy udzielonej w formie wsparcia asystenta w latach 2022-2024

	Liczba rodzin korzystających ze wsparcia asystenta rodziny		
	2022	2023	2024
Liczba asystentów rodziny	3	3	3
Liczba rodzin korzystających ze wsparcia	47	51	57
Liczba dzieci objętych wsparciem asystenta	138	145	151

Przeciętny czas pracy asystenta z rodziną wyrażony w miesiącach	40	40	36,6
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem	12	17	10

Dane MOPS Ciechanów

W celu zwiększenia kompetencji i umiejętności zawodowych asystentów rodziny i pracowników socjalnych, współpracowano z instytucjami szkoleniowymi w zakresie organizacji szkoleń, w szczególności z Biurem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Ciechanowie, Mazowieckim Centrum Polityki Społecznej. W poszczególnych latach 2022-2024 pracownicy mieli możliwość udziału w szkoleniach, superwizjach, których celem było przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu i rozwijanie kompetencji merytorycznych. W 2024 roku pracownicy działający na rzecz rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym brali udział w następujących szkoleniach:

- Spotkania informacyjno – szkoleniowe na temat substancji psychoaktywnych
- Strategie interwencji w obszarze przemocy: praca z dorosłymi i nieletnimi sprawcami
- Ustawa o pomocy społecznej
- Zakres prac Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Superwizje adresowane do członku Zespołu interdyscyplinarnego oraz grup diagnostyczno -pomocowych
- Doskonalenie grup zawodowych realizujących zadania profilaktyczne dotyczące przeciwdziałania przemocy domowej w rodzinie poprzez edukację społeczną i profilaktykę
- Świadomości zagrożeń - akcja informacyjno-profilaktyczna PCK służąca przeciwdziałaniu przemocy domowej
- Przemoc domowa - strategie ochrony i wsparcia dla osób doznających przemocy - jak z nimi rozmawiać i pracować
- Forum Pracowników socjalnych omawiające obszary wspierania osób doświadczających kryzysów społecznych
- Wywiad i kontrakt socjalny – jako narzędzie
- Praca z osobami chorymi psychicznie

- Szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego nt. przeciwdziałania przemocy domowej
- Planowanie i organizacja usług społecznych dla społeczności lokalnej.

6.2 Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna (PPP)

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna swoim działaniem obejmuje teren całego powiatu ciechanowskiego w skład którego wchodzi:

- miasta: Ciechanów, Głinojeck;
- gminy: Ciechanów, Głinojeck, Gołymin, Grudusk, Ojrzeń, Opinogóra, Regimin oraz Sońsk;

Poradnia koncentruje swoją działalność na świadczeniu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży, a także na wspieraniu rodziców oraz nauczycieli.

W ramach swojej działalności poradnia zajmuje się także wydawaniem opinii i orzeczeń dla dzieci niewidomych i słabowidzących, niesłyszących i słabosłyszących oraz dzieci z autyzmem. Rodzice dzieci w wieku przedszkolnym mogą zgłaszać się do poradni w celu oceny potrzeby, a w razie konieczności także określenia zakresu wczesnego wspomagania rozwoju dziecka. Dotyczy to między innymi rozwoju mowy i języka, sprawności motorycznej oraz ogólnego funkcjonowania dziecka w grupie rówieśniczej.

Do głównych zadań Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Ciechanowie należy:

- diagnoza dzieci i młodzieży - prowadzona jest w celu rozpoznania ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz oceny możliwości psychofizycznych. Jej zadaniem jest także zrozumienie sposobu funkcjonowania dziecka lub młodej osoby w kontekście zgłaszanego trudności oraz określenie adekwatnych form wsparcia i rozwiązań problemu. Rezultatem przeprowadzonych działań diagnostycznych w odniesieniu do dzieci i młodzieży jest w szczególności:
 - wydanie opinii;
 - wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży;

- bezpośrednie wspieranie dzieci i młodzieży oraz rodziców w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej tj.:
 - prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin;
 - udzielanie wsparcia dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej;
 - udzielanie pomocy rodzicom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych dzieci i młodzieży oraz w rozwiązywaniu problemów edukacyjnych i wychowawczych;
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki - wspieranie nauczycieli i specjalistów w rozpoznawaniu potrzeb oraz możliwości uczniów, w tym ryzyka trudności w uczeniu się, a także w realizacji doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień;
- organizowanie oraz realizowanie wsparcia dla przedszkoli, szkół i placówek w obszarze wykonywania zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych;
- wspomaganie nauczycieli w zakresie pracy z dziećmi i młodzieżą oraz rodzicami poprzez:
 - współdziałanie z przedszkolami, szkołami i placówkami w zakresie organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz tworzenia i realizacji indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych i rewalidacyjno-wychowawczych;
 - współpracę, na pisemny wniosek dyrektora placówki lub rodzica/pełnoletniego ucznia niepełnosprawnego, w określaniu niezbędnych warunków, sprzętu i środków dydaktycznych, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych, dostosowanych do indywidualnych potrzeb i możliwości dziecka lub ucznia niepełnosprawnego;
 - wspieranie nauczycieli, wychowawców i specjalistów w przedszkolach, szkołach i placówkach w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych;
 - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień, prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli;

Ponadto Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Ciechanowie posiada szeroką ofertę zajęć prowadzonych zarówno dla dzieci i młodzieży. Poniżej przedstawiamy ofertę proponowaną przez placówkę dla dzieci i młodzieży:

- Terapia pedagogiczna dla dzieci z trudnościami w czytaniu i pisaniu
- Zajęcia stymulujące gotowość szkolną
- Zajęcia rozwijające zdolności poznawcze
- Zajęcia TUS (Trening Umiejętności Społecznych)
- Metoda Strukturalna – usprawnianie techniki czytania i pisania
- Terapia dla dzieci z trudnościami w uczeniu się matematyki
- Zajęcia logopedyczne dla dzieci i młodzieży
- Zajęcia psychoedukacyjne mające na celu naukę umiejętności psychologicznych, takich jak rozumienie siebie, kierowanie sobą i komunikacja

Dla rodziców natomiast cyklicznie uruchamiane są warsztaty noszące nazwę „Szkoła dla rodziców”, których celem jest wspieranie ich w świadomym i skutecznym wychowywaniu dzieci. Program koncentruje się na rozwijaniu kompetencji wychowawczych, umiejętności komunikacji z dzieckiem, radzeniu sobie z trudnymi zachowaniami, rozwiązywaniu konfliktów oraz wspieraniu rozwoju emocjonalnego i społecznego dziecka.

Współpraca ośrodka pomocy społecznej z poradnią psychologiczno-pedagogiczną ma istotne znaczenie dla zapewnienia wszechstronnego wsparcia dzieci i ich rodzin. Dzięki tej współpracy możliwe jest wczesne rozpoznawanie trudności rozwojowych, emocjonalnych i edukacyjnych dzieci oraz szybkie reagowanie na problemy wychowawcze i społeczne. Połączenie działań poradni i ośrodka pomocy społecznej pozwala nie tylko na udzielenie profesjonalnej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, ale również na wsparcie socjalne i rodzinne, co zwiększa szanse dziecka na prawidłowy rozwój i skuteczne funkcjonowanie w szkole oraz w środowisku rówieśniczym. Wspólne inicjatywy umożliwiają też prowadzenie programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych, które kompleksowo odpowiadają na potrzeby dzieci oraz wspierają rodziców w pełnieniu ich funkcji wychowawczych.

W okresie 2022-2024 nastąpił wyraźny wzrost aktywności poradni. Znacząco zwiększyła się liczba wydawanych opinii i orzeczeń, wzrosła ogólna liczba diagnozowanych dzieci i młodzieży. Po 2022 nastąpiło wyraźne ożywienie i rozwój działalności poradni. Dane wskazują na rosnące zapotrzebowanie na diagnozę i wsparcie specjalistyczne. Rozwój działań

szkoleniowych świadczy o wzmocnieniu działań profilaktycznych i wspierających środowisko wychowawcze. Co potwierdzają dane przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 13.

	Zestawienie liczbowe w poszczególnych latach		
	2022	2023	2024
Liczba wydanych opinii	818	960	924
Liczba wydanych orzeczeń	367	474	530
Ogólna liczba diagnozowanych dzieci/młodzieży	2580	2393	2580
Liczba dzieci/młodzieży otrzymujących wsparcie psychologiczno-pedagogiczne	2108	1922	1984
Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów	50	85	113

Źródło: Dane statystyczne PPP.

6.3 Biuro Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień

Zgodnie z Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 26 października 1982 roku, jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek ograniczać spożycie alkoholu i zmieniać jego strukturę konsumpcji. W odpowiedzi na te wymagania w gminach powołano Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, których głównym zadaniem jest profilaktyka oraz rozwiązywanie problemów alkoholowych i wspieranie integracji społecznej osób uzależnionych. Z czasem działania biura rozszerzono także o przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie.

Największy nacisk kładziony jest na działania profilaktyczne i edukacyjne skierowane do dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, programów

opiekuńczo-wychowawczych oraz socjoterapeutycznych. Biuro wspiera również osoby uzależnione, między innymi poprzez inicjowanie klubów Anonimowych Alkoholików i osób współuzależnionych oraz udzielanie poradnictwa psychologicznego i prawnego.

Dodatkowo Biuro organizuje szkolenia dla grup zawodowych współpracujących z dziećmi i rodzinami, takich jak pracownicy socjalni, asystenci rodziny, kuratorzy sądowi, pedagodzy i nauczyciele. Realizacja zadań odbywa się w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, zgodnego z celami Narodowego Programu Zdrowia, z uwzględnieniem również przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym wśród dzieci szkolnych.

W strukturze Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień działa Punkt Wsparcia Dziecka i Rodziny, który funkcjonuje w budynkach przy ul. Powstańców Wielkopolskich 1A oraz Pl. Piłsudskiego 1 (Krzywa Hala). Wykorzystując pełen potencjał techniczny obiektów oraz dostępne środki finansowe, Punkt oferuje zarówno zajęcia opiekuńczo-wychowawcze i socjoterapeutyczne dla dzieci, jak i programy adresowane do innych grup wiekowych – młodzieży oraz osób dorosłych.

W ramach działalności Punktu zapewniona jest stała współpraca z rodziną dziecka oraz możliwość indywidualnych spotkań poza zajęciami grupowymi. Dzieci objęte są codziennym dożywianiem i systematyczną opieką psychologiczno-pedagogiczną. Program zajęć skupia się na wspieraniu dzieci w radzeniu sobie z problemami życiowymi i kryzysami, zarówno rodzinnymi, jak i związanymi z relacjami rówieśniczymi czy szkolnymi.

Dla skutecznego rozwiązywania problemów rodzinnych Punkt współpracuje z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, szkołami, Sądem Rodzinnym, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Miejską Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Dzieci mają także możliwość rozwijania swoich zainteresowań poprzez warsztaty teatralne, plastyczne, taneczne i sportowe. W okresie wakacyjnym oferowane są półkolonie, które pozwalają na aktywne spędzanie czasu i dodatkowe wsparcie edukacyjno-wychowawcze.

W ostatnich latach placówka zorganizowała liczne szkolenia dla pracowników instytucji wspierających dzieci i rodziny, mające na celu podnoszenie kompetencji zawodowych oraz skuteczniejsze wspieranie rozwoju i dobrostanu najmłodszych. Szkolenia te obejmowały zagadnienia związane z profilaktyką uzależnień oraz trudnościami w zakresie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, w tym rozpoznawanie i reagowanie na zagrożenia samobójcze, przemoc w rodzinie oraz problemy związane z uzależnieniami. Szkolenia przyczyniają się także do podnoszenia świadomości społecznej na temat zagrożeń i sposobów

przeciwdziałania problemom emocjonalnym, wychowawczym i zdrowotnym wśród dzieci i młodzieży. Poniższa tabela przedstawia wykaz szkoleń realizowanych dla różnych grup zawodowych działających na rzecz wsparcia dzieci i rodzin w poszczególnych latach.

Tabela nr 14.

Szkolenia prowadzone dla pracowników instytucji wspierających dzieci i rodziny	
2024	
Nazwa szkolenia	Liczba osób
Cykl spotkań edukacyjno-szkoleniowy na temat substancji psychoaktywnych	70
„Strategie interwencji w obszarze przemocy – praca z dorosłymi i nieletnimi sprawcami”	22
Przemoc domowa – strategie ochrony i wsparcie dla osób doświadczających przemocy – jak z nimi rozmawiać	20
Symposium naukowo-szkoleniowe „Młodzi w kryzysie” w Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Ciechanowie	47
Wdrożenie standardów małoletnich	6
Praca z osobami chorymi psychicznie	20
Superwizja I i II spotkanie	24
2023	
Nazwa szkolenia	Liczba osób
Warsztaty informacyjno-szkoleniowe „Współczesne zagrożenia cyfrowe”	20
Samobójstwo i próba samobójcza – interwencja kryzysowa w sytuacji zagrożenia życia	23
Postwengja w szkole – interwencje po samobójstwie i próbie samobójczej ucznia	20
Szkolenie prawne w związku z nowelizacją ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie	19
Internet – nowe źródło zagrożeń	56
Superwizja I i II spotkanie	23
2022	
Nazwa szkolenia	liczba osób

Samouszkodzenia i zachowania autoagresywne wśród dzieci i młodzieży	21
Archipelag skarbów	52
Superwizja I i II spotkanie	23
Stres i wypalenie zawodowe jako czynniki obniżające jakość pracy w procedurze „Niebieskie Karty”	15

Źródło: Dane statystyczne Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowie

W latach 2022–2024 liczba dzieci z rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, uczestniczących w zajęciach utrzymała się na stałym poziomie. Regularne uczestnictwo w zajęciach opiekuńczo-wychowawczych pozwala dzieciom otrzymać stałą opiekę, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne oraz możliwość rozwijania swoich zainteresowań, co sprzyja lepszemu radzeniu sobie w trudnych sytuacjach rodzinnych i społecznych oraz wspiera ich prawidłowy rozwój emocjonalny i edukacyjny.

Tabela nr 15.

	Dzieci korzystające z zajęć opiekuńczo-wychowawczych		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin	27	27	27
Liczba dzieci	29	29	29

Źródło: Dane statystyczne Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowie

Poniższa tabela ukazuje liczbę dzieci i rodzin korzystających ze zorganizowanego wypoczynku w latach 2022–2024. Udział w wypoczynku w poprzednich latach umożliwiał dzieciom nie tylko aktywne spędzanie czasu, czy rozwijanie zainteresowań w bezpiecznym środowisku poza domem, ale przede wszystkim stanowił realizację programów zajęć edukacyjno-wychowawczych dotyczących profilaktyki i problematyki uzależnień.

Tabela nr 16.

	Dzieci korzystające ze zorganizowanego wypoczynku		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin	57	57	248
Liczba dzieci	60	60	250

Źródło: Dane statystyczne Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowie

W Biurze Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych mieszkańcy, zwłaszcza osoby w trudnej sytuacji finansowej, mogą skorzystać także z nieodpłatnej pomocy prawnej, co jest szczególnie przydatne m.in. dla samotnych matek regulujących swoją sytuację rodzinną. Tabela przedstawia liczbę osób korzystających z oferty Biura w latach 2022–2024. W tym czasie z programów profilaktycznych i edukacyjnych, pomocy psychologicznej dla rodziców, indywidualnego wsparcia psychologicznego dla dzieci i młodzieży oraz udzielonej pomocy prawnej skorzystała duża liczba mieszkańców. Tak liczna liczba uczestników ukazuje na ważną rolę Biura jako instytucji wspierającej rodziny i dzieci w trudnych sytuacjach oraz przeciwdziałającej problemom uzależnień i ich konsekwencjom społecznym.

Tabela nr 17.

Wyszczególnienie	Zadania realizowane przez Biuro Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień		
	2022 liczba uczestników	2023 liczba uczestników	2024 liczba uczestników
Pomoc psychologiczna dla rodziców	107	495	561
Indywidualne wsparcie psychologiczne dla dzieci i młodzieży	123	288	198
Udzielona pomoc	189	146	61

prawna			
---------------	--	--	--

Źródło: Dane statystyczne Biura Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ciechanowie

6.4 Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Ciechanowie

Działalność szpitala ma istotny wpływ na rozwój dzieci, zarówno w sferze fizycznej, jak i psychicznej oraz społecznej. Poprzez opiekuńczo-medyczne wsparcie szpital zapewnia prawidłowy rozwój zdrowotny, diagnostykę i leczenie chorób, a także monitorowanie stanu zdrowia dziecka w kluczowych etapach rozwoju. Równocześnie szpital pełni funkcję wsparcia psychologicznego i edukacyjnego, co pozwala dzieciom lepiej radzić sobie z trudnymi sytuacjami, stresem i kryzysami rodzinnymi. Dzięki wczesnej interwencji w przypadku problemów zdrowotnych czy rozwojowych oraz współpracy z poradniami, specjalistami i rodziną, szpital przyczynia się do prawidłowego rozwoju emocjonalnego, społecznego i poznawczego dziecka.

Jednocześnie działalność szpitala pozwala dzieciom na korzystanie z profilaktyki, zajęć wspomagających rozwój i edukacji zdrowotnej, co pozytywnie wpływa na ich ogólną jakość życia i przygotowanie do nauki oraz funkcjonowania w społeczeństwie.

Specjalistyczny Szpital Wojewódzki w Ciechanowie jest największą placówką medyczną w północnej części Mazowsza. Jego głównym zadaniem jest świadczenie zarówno stacjonarnych, jak i ambulatoryjnych usług medycznych, mających na celu utrzymanie, przywracanie i poprawę zdrowia mieszkańców miasta i regionu. Szpital posiada 20 oddziałów szpitalnych świadczących usługi w ramach kontraktu z Narodowym Funduszem Zdrowia.

W odpowiedzi na rosnące zapotrzebowanie na pomoc psychologiczną i psychiatryczną dla młodych pacjentów w lutym 2022 roku jest Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży, która rozpoczęła działalność. W zespole zatrudnionych jest dwóch lekarzy, dwóch psychoterapeutów oraz jeden psycholog. Od tego czasu poradnia prowadziła wiele działań o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym i edukacyjnym tj.:

- konsultacje psychiatryczne, psychologiczne i psychoterapeutyczne dla dzieci i młodzieży;
- zajęcia terapeutyczne indywidualne i grupowe w zakresie zaburzeń emocjonalnych, depresyjnych i adaptacyjnych;

- psychoedukacja rodziców – warsztaty z zakresu komunikacji w rodzinie, radzenia sobie ze stresem, higieny cyfrowej;
- współpracę z pedagogami i psychologami szkolnymi w zakresie wczesnej interwencji;
- udział w wydarzeniach lokalnych (MAZO pikniki) promujących zdrowie psychiczne i wczesne reagowanie na problemy emocjonalne;

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące działalności Poradni Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży w latach 2022–2024, obejmujące średni czas oczekiwania na wizytę, liczbę wizyt oraz stwierdzone przypadki depresji. Z tabeli wynika, że w tym okresie nie odnotowano żadnej próby samobójczej, natomiast średni czas oczekiwania na wizytę nieco wzrósł, co może wynikać ze wzrastającego zapotrzebowania na wsparcie psychologiczne.

Tabela nr 18.

Pozycja/Rok	2022	2023	2024
Średni czas oczekiwania w roku (w dniach)	77	221	207
Wizyty	1169	2426	2335
Stwierdzone depresje	259	718	384
Próby samobójcze	-	-	-

Źródło: Dane statystyczne Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie

Dla rodziców borykających się z problemem uzależnienia istnieje możliwość uzyskania wsparcia w przyszpitalnej Poradni Leczenia Uzależnień. W zespole zatrudniony jest jeden lekarz, trzech psychoterapeutów oraz jeden psycholog. W ramach działalności poradni zrealizowano działania terapeutyczne i profilaktyczne, w tym:

- terapię indywidualną i grupową osób uzależnionych od alkoholu, substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych;
- programy profilaktyczne dla młodzieży z zakresu rozpoznawania wczesnych objawów uzależnienia i zapobiegania przemocy;
- współpracę z placówkami oświatowymi oraz jednostkami samorządu terytorialnego w zakresie edukacji antynarkotykowej;

- organizację spotkań edukacyjnych z terapeutami, psychologami i lekarzami w ramach kampanii społecznych;
- działania informacyjne i prewencyjne podczas wydarzeń regionalnych (np. MAZOpiłnik, Przysłań Zdrowie, Senior Cafe);

Poniższa tabela przedstawia średni czas oczekiwania na wizytę w Poradni Leczenia Uzależnień, który w przedstawionym okresie był krótki i wynosił zaledwie kilka dni. Szybka dostępność wizyt pozwala na skuteczną interwencję w początkowych stadiach problemu uzależnienia, zapewniając pacjentom szybkie wsparcie terapeutyczne i zwiększając efektywność podejmowanych działań.

Tabela nr 19. Czas oczekiwania na wizytę w Poradni Leczenia Uzależnień

Pozycja/rok	2022	2023	2024
Średni czas oczekiwania w roku podany w dniach	4	5	13

Źródło: Dane statystyczne Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie

Kolejnym istotnym działaniem podejmowanym przez szpital jest propagowanie zdrowego i bezpiecznego stylu życia. W ostatni latach pracownicy szpitala przeprowadzili wiele szkoleń i kampanii mających na celu edukację i popularyzację zachowań, które w sposób znaczący mogą wpłynąć na świadomość młodzieży i dorosłych, a co za tym idzie na jakość ich zdrowia. Poniższa tabela przedstawia główne działania podjęte przez szpital w dziedzinie promowania zdrowego stylu życia. W teoretycznym założeniu w przyszłych latach będą prowadzone kolejne kampanie społeczne z zakresu profilaktyki zdrowotnej.

Tabela nr 20.

	Przeprowadzone kampanie edukacyjne i projekty w poszczególnych latach		
	2022	2023	2024
Liczba przeprowadzo	Kampanie profilaktyczne w	MAZOpiłnik Ciechanów (Zamek	Światowy Dzień Osób

nych kampanii edukacyjnych i projektów	ramach współpracy z PSSE i MOSiR – promocja zdrowia i aktywności fizycznej; • Działania Zakładu Pomocy Doraźnej – szkolenia BLS/AED, kampania „Bezpieczne lato”, symulacje z udziałem PSP, OSP, WOPR i Policji; • Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy – cytologia i edukacja nt. Szczepień HPV; • Programy edukacyjne w Oddziale Położniczo-Ginekologicznym i Neonatologicznym (edukacja laktacyjna, opieka nad noworodkiem);	Książąt Mazowieckich) – stoisko Oddziału Psychiatrycznego, edukacja nt. zdrowia psychicznego • Światowy Dzień Wczesniaka (17.11) – wydarzenia cykliczne, edukacja rodziców, upominki dla wcześniaków; • Szkoła Rodzenia – cykl 8 spotkań edukacyjnych (ciąża, poród, laktacja, pielęgnacja noworodka) • Kampanie medialne dotyczące stanów nagłych i pierwszej pomocy – audycje we współpracy z Radiem KRDP; • Światowy Dzień Osób Starszych – działania psychoedukacyjne Oddziału Psychiatrycznego;	Niesłyszących – spotkanie edukacyjne w MP nr 6 • Światowy Dzień Hospicjów i Opieki Paliatywnej (10.10.2024) – wykłady, film edukacyjny, odsłonięcie tablicy pamiątkowej, udział konsultanta wojewódzkiego dr n. med. Elwiry Górąj • Program Profilaktyki Raka Szyjki Macicy – badania cytologiczne i edukacja • Działania Zakładu Pomocy Doraźnej – pokazy ratownictwa, symulacje i współpraca z PSP, OSP, Policją, WOPR
--	---	---	---

Źródło: Dane statystyczne Specjalistycznego Szpitala Wojewódzkiego w Ciechanowie

6.5 Centrum Zdrowia Szansa

Centrum Zdrowia Szansa funkcjonuje od 1999 roku jako placówka świadcząca kompleksowe, nieodpłatne usługi w zakresie pomocy psychologicznej, psychiatrycznej oraz terapeutycznej. Na terenie Ciechanowa filia Centrum rozpoczęła swoją działalność w 2021 roku i stanowi istotny element lokalnego systemu wsparcia rodziny.

Oferta Centrum Zdrowia „Szansa” skierowania jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży do 18. roku życia z jednoczesnym uwzględnieniem aktywnej współpracy z rodzicami lub opiekunami prawnymi. Placówka zapewnia wsparcie w obszarze diagnozy, terapii oraz profilaktyki problemów zdrowia psychicznego w tym: trudności emocjonalnych, zaburzeń zachowania, problemów szkolnych, kryzysów rozwojowych a także chorób lub/i zaburzeń psychicznych.

Istotnym kierunkiem działań współpraca międzyinstytucjonalna a w szczególności ze szkołami, przedszkolami, placówkami ochrony zdrowia czy też ośrodkiem pomocy społecznej. Współpraca ta ma na celu m.in. ujednolicenie działań wspierających rodzinę, skuteczne przeciwdziałanie problemom wychowawczym i kryzysom rodzinnym.

Działalność Centrum Zdrowia „Szansa” obejmuje takie działania jak:

- - wzmacnianie kompetencji wychowawczych rodziców lub opiekunów;
- - wczesną identyfikację problemu w obszarze zdrowia psychicznego, dostosowanie form pomocy i terapii;
- - wspieranie rodzin w sytuacjach kryzysowych;

6.6 MentiClinic – Centrum Zdrowia Psychicznego

MentiClinic Centrum Zdrowia Psychicznego w Ciechanowie jest placówką świadcząca kompleksowe usługi z zakresu ochrony zdrowia psychicznego, skierowane do dzieci, młodzieży, dorosłych oraz rodzin. Celem działalności centrum jest wspieranie prawidłowego funkcjonowania psychicznego i emocjonalnego osób oraz wzmacnianie kompetencji wychowawczych i relacji rodzinnych.

Placówka oferuje specjalistyczne konsultacje psychologiczne, psychoterapeutyczne oraz psychiatryczne. W ramach swojej działalności prowadzi diagnozę psychologiczną i psychiatryczną, w tym m.in. ocenę funkcjonowania emocjonalnego i społecznego dzieci oraz młodzieży, diagnozę zaburzeń rozwojowych (np. ADHD, spektrum autyzmu) oraz trudności adaptacyjnych i wychowawczych.

Istotnym obszarem działalności MentiClinic jest wsparcie rodzin. Centrum prowadzi terapię rodzin oraz konsultacje wychowawcze dla rodziców i opiekunów, ukierunkowane na poprawę komunikacji w rodzinie, rozwiązywanie konfliktów, wzmacnianie relacji oraz zwiększanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych. Działania te mają na celu przeciwdziałanie kryzysom rodzinnym, wspieranie prawidłowego rozwoju dzieci oraz poprawę jakości życia rodzin.

Placówka zapewnia również opiekę psychiatryczną, obejmującą diagnozę medyczną oraz, w razie potrzeby, leczenie farmakologiczne, realizowane z zachowaniem zasad bezpieczeństwa i indywidualnego podejścia do pacjenta.

MentiClinic Centrum Zdrowia Psychicznego stanowi ważne lokalne ogniwo systemu wsparcia rodziny, oferując specjalistyczną pomoc w sytuacjach kryzysowych, problemach emocjonalnych, wychowawczych i relacyjnych, a także współpracując z innymi instytucjami działającymi na rzecz dzieci i rodzin.

6.7 Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Psychoterapii i Psychoedukacji TOT

Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Centrum Psychoterapii i Psychoedukacji TOT realizuje działania wspierające poprzez zapewnienie specjalistycznej pomocy psychologicznej i terapeutycznej. Placówka oferuje wsparcie w szczególności w zakresie poradnictwa leczenia uzależnień, poradnictwa psychologicznego oraz osobom i rodzinom doświadczających problemów i kryzysów w kwestiach zdrowia psychicznego.

W placówce zatrudnionych jest obecnie trzech psychologów-terapeutów, którzy prowadzą zarówno sesje indywidualne, jak i zajęcia grupowe. Głównym obszarem działalności placówki jest terapia uzależnień. Osoby zainteresowane mogą rozpocząć terapię w sposób dopasowany do swoich potrzeb, a jej celem jest pomoc w radzeniu sobie z problemami związanymi m.in. z alkoholizmem czy narkomanią. Pierwszym krokiem jest uświadomienie osobie uzależnionej charakteru jej problemu. Dopiero po zrozumieniu własnego uzależnienia wprowadzany jest odpowiednio dopasowany program terapeutyczny. Podstawowymi formami wsparcia są terapie indywidualne i grupowe, a dodatkowo oferowane są zajęcia psychoedukacyjne oraz możliwość uczestnictwa w grupach wsparcia.

6.8 Centrum Psychologiczno-Pastoralne „Metanoia”

W domu parafialnym „Katolik” przy parafii św. Józefa w Ciechanowie siedzibę ma placówka wspierająca mieszkańców Ciechanowa i powiatu ciechanowskiego w zakresie zdrowia psychicznego, rodzinnego i duchowego.

Zakres działań i wsparcia:

- Porady i konsultacje psychologiczne oraz terapeutyczne dla dzieci, młodzieży, dorosłych i rodzin – m.in. w sytuacjach kryzysów, trudności wychowawczych, uzależnień czy przemocy domowej.
- Mediacje rodzinne i wsparcie w rozwiązywaniu konfliktów.
- Poradnictwo małżeńsko-rodzinne (np. komunikacja, wychowanie, kryzysy).
- Spotkania grup wsparcia (np. dla osób w żałobie) oraz zajęcia i warsztaty tematyczne.
- Spotkania i kursy dla narzeczonych oraz formacje duchowe.

Placówka mieści się przy ul. ks. Piotra Ściegiennego 18 w Ciechanowie (w domu parafialnym) i działa m.in. dzięki współpracy z lokalnymi samorządami oraz Diecezją Płocką.

6.9 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Od momentu, w którym dziecko trafia do pieczy zastępczej dużą część zadań przejmuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jest jednostką organizacyjną powiatu realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej, wsparcia rodziny oraz systemu pieczy zastępczej. Celem działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodziny jest zapewnienie kompleksowego wsparcia osobom i rodzinom wymagającym pomocy, ochrona dobra dziecka oraz wspieranie samodzielności i integracji społecznej osób objętych pomocą. To właśnie Centrum staje się podmiotem odpowiedzialnym za udzielanie pomocy dzieciom pozbawianym opieki rodziców biologicznych. W pierwszej kolejności rozpatrywane jest umieszczenie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej, a w przypadku absencji właściwych kandydatów z grona rodziny pozostaje umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej pełniącej funkcje pogotowia opiekuńczego bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej. Działania podejmowane w tym zakresie nawigowane są przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W latach 2022-2024 ogólna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie gminy uległa wahaniom. Po spadku w 2023 r. nastąpił ponowny wzrost w 2024 r., co może wskazywać na narastające trudności opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach biologicznych. Na terenie gminy dominującą formą pozostaje rodzinna piecza zastępcza,

jednak w 2024 r. widoczny jest znaczący wzrost liczby dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej, co może świadczyć o niewystarczającej liczbie rodzin zastępczych lub o konieczności umieszczenia dzieci w placówkach ze względu na szczególne potrzeby opiekuńcze.

Tabela nr 21.

Forma zabezpieczenia	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów		
	2022	2023	2024
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	68	57	57
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	14	14	28
Łącznie	82	71	85

Źródło: PCPR w Ciechanowie

Na poziomie Ośrodka Pomocy Społecznej odbywa się współpraca z rodziną biologiczną, która jest nakierowana na możliwie jak najszybszy powrót dziecka do domu rodzinnego. Należy wziąć pod uwagę, że dzieci a zwłaszcza młodzież wyrwane ze środowiska domowego gdzie doświadczały szeregu zagrożeń mogą mieć poważne problemy adaptacyjne w nowym miejscu pobytu.

Tabela nr 22.

Forma zabezpieczenia	Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej (pochodzących z terenu Gminy Miejskiej Ciechanów) na terenie innych powiatów
-----------------------------	--

	2022	2023	2024
Liczba dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej	7	8	9
Liczba dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej	11	11	16
Łącznie	18	19	25

Źródło: PCPR w Ciechanowie

W pieczy zastępczej dzieci przebywają do czasu uregulowania ich sytuacji prawnej, tj. adopcji lub powrotu do rodziny biologicznej, ewentualnie do osiągnięcia pełnoletniości i usamodzielnienia się. Do tego czasu Gmina partycypuje w kosztach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej i należy to do zadań własnych gminy. Wydatki związane z pobytem dzieci w pieczy zastępczej częściowo obciążają gminę na terenie, której dziecko zamieszkuje. Decyzję o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej podejmuje sąd, zaś odpłatność za pobyt dzieci w różnych formach pieczy zastępczej ustala powiat. Gmina nie ma wpływu na podejmowane decyzje. Wysokość kosztów ponoszonych przez gminę jest uzależniona od długości okresu, w którym dziecko przebywa w pieczy zastępczej. Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gmina zobowiązana jest do współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w wysokości odpowiednio:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Pośród działań prewencyjnych Centrum ma do zaoferowania możliwość skorzystania z poradnictwa specjalistycznego. Na szczególną uwagę zasługuje tu terapia rodzinna, która ma na celu przywrócenie pozytywnych relacji w rodzinie poprzez zidentyfikowanie problemu i dotarcie do jego przyczyny.

6.10 Komenda Powiatowa Policji

Nad bezpieczeństwem mieszkańców czuwa Komenda Powiatowa Policji, a ważną rolę w działaniach na rzecz rodzin pełni Zespół Profilaktyki Społecznej, Nieletnich i Patologii KPP w Ciechanowie. Zespół prowadzi całoroczne zajęcia profilaktyczne dla dzieci, młodzieży, seniorów oraz przedszkolaków, poruszając tematykę bezpieczeństwa w ruchu drogowym, internecie, podczas wypoczynku, a także odpowiedzialności prawnej nieletnich, substancji psychoaktywnych i ochrony seniorów. Dodatkowo funkcjonariusze uczestniczą w lokalnych piknikach i wydarzeniach, promując zasady bezpieczeństwa i przybliżając pracę Policji.

Tabela nr 23.

Gmina Miejska Ciechanów	Wybrane statystyki z zakresu działania Policji		
	2022 Powiat/Miasto	2023 Powiat/Miasto	2024 Powiat/Miasto
Liczba ujawnionych osób nietrzeźwych do 18 roku życia	18	10	8
Liczba nakazów natychmiastowego opuszczenia wspólnie zam. lokalu	30	71	97
Liczba osób zatrzymanych wobec, których istniało podejrzenie stosowania przemocy	79	65	126
Liczba postępowań przygotowawczych z art. 207 k.k.	77	105	112

Liczba wypełnionych formularzy A w NK	117	86	223
--	-----	----	-----

Źródło: Dane KPP w Ciechanowie.

Dane wskazują na nasilenie działań Policji wobec przemocy domowej, szczególnie w 2024 roku. Przemoc domowa jest narastającym problemem społecznym, który dotyka coraz większej liczby rodzin, niezależnie od wieku, statusu czy miejsca zamieszkania. Zjawisko to często pozostaje ukryte, a jego skutki mają poważny wpływ na zdrowie fizyczne i psychiczne ofiar. Wzrost świadomości społecznej oraz szybka reakcja instytucji i otoczenia są kluczowe w przeciwdziałaniu przemocy i zapewnieniu bezpieczeństwa osobom jej doświadczającym.

7. Edukacja, sport, kultura i rekreacja

7.1 Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Ciechanowie zarządza miejską infrastrukturą sportowo-rekreacyjną i organizuje różnorodne działania służące zdrowiu, integracji i aktywności lokalnej społeczności. Celem jednostki jest rozwój sportu, rekreacji i turystyki oraz tworzenie jak najlepszych warunków do aktywnego spędzania czasu przez mieszkańców.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Ciechanowie udostępnia dla mieszkańców swoje obiekty rekreacyjno-sportowe:

- kryta pływalnia przy ul. 17 stycznia 60B (czynna od poniedziałku do soboty w godz. 7.00 – 20.00 oraz w niedzielę od godz. 11.00-19.00);
- basen odkryty przy ul. Kraszewskiego (czynny w godz. 11.00-19.00 w wakacje);
- kąpielisko Krubin (czynne w wakacje w godz. 11.00 – 19.00 w wakacje);
- hala widowiskowo-sportowa przy ul. Kraszewskiego oraz przy ul. 17 Stycznia;
- stadion miejski wraz z bieżnią przy ul. 3 maja 7;
- lodowisko.

Warto zaznaczyć, iż wejścia na obiekty Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Ciechanowie realizowane są odpłatnie oraz bezpłatnie – w zależności od rodzaju obiektu i

przedsięwzięcia jakie jest realizowane z uwzględnieniem ulg oraz honorowaniem Karty Dużej Rodziny, co zwiększa dostępność oferty dla rodzin wielodzietnych.

Na obiektach realizowane są zajęcia prowadzone przez stowarzyszenia sportowe, których działalność skierowana jest w szczególności do rodzin z dziećmi tj.:

- Miejski Klub Sportowy Ciechanów – piłka nożna;
- Akademia Piłki Nożnej Olimp Ciechanów – piłka nożna;
- Akademia Piłkarska Ciechanów – piłka nożna;
- KS Ciechan Szymon Kołecki – lekkoatleci, rugby, podnoszenie ciężarów;
- Stowarzyszenie Sportowe Mazovia ProActiv – lekkoatleci;
- Grupa Ciechanów Biega;
- Kolarski Klub Sportowy;
- Grupa Nordic Walking;
- Grupy Osiedlowe – piłka nożna;
- Szkolny Związek Sportowy Ziemia Ciechanowska – organizacja zawodów sportowych dla dzieci w programie Igrzysk Młodzieży Szkolnej;
- Szkolny Związek Sportowy Północnego Mazowsza – organizacja zawodów sportowych dla dzieci z ciechanowskich szkół;
- Klub Taekwon-do TKKF PROMYK CIECHANÓW;
- Klub Taekwon-do LKS MATSOGI CIECHANÓW;
- Ciechanowski Klub Karate KYOKUSHIN;
- Jurand Ciechanów – piłka ręczna;
- UKS Nike – piłka ręczna;
- KS Zamek – koszykówka i siatkówka;
- Klub CLKs MAZOVIA Ciechanów – podnoszenie ciężarów, sekcja bokserska
- Klub Sportowy Cross Trening Mazovia Anna Leśniewska – crossfit, fitness, zajęcia ogólnorozwojowe z dziećmi;
- Stowarzyszenie Sportowe Osób Niepełnosprawnych „Gladiator”- podnoszenie ciężarów;
- MPKS Orka Ciechanów – klub pływacki;
- Klub Pływacki Ciechanów;
- Inter Mazovia – sekcja pływacka;
- K.O.wadło – sporty walki;
- Ciechanowskie Kluby Seniorów;
- Szkoły miejskie – zajęcia wychowania fizycznego.

Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Ciechanowie organizuje i współorganizuje wydarzenia sportowe, rekreacyjne i integracyjne, w tym turnieje, zawody oraz imprezy o charakterze rodzinnym. Działania te sprzyjają wzmocnieniu więzi rodzinnych, integracji społecznej oraz kształtowaniu prozdrowotnych postaw wśród dzieci i dorosłych.

Działalność Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Ciechanowie wspiera realizację celów planu wspierania rodziny poprzez tworzenie bezpiecznych i dostępnych warunków do aktywnego spędzania czasu wolnego, integrację rodzin oraz rozwijanie potencjału dzieci i młodzieży.

7.2 Placówki oświatowe

W Programie Wspierania Rodziny rola oświaty jest bardzo istotna, ponieważ szkoła i inne placówki edukacyjne są jednym z najważniejszych środowisk, w których można wcześniej zauważyć problemy dziecka i rodziny oraz udzielić im wsparcia. Do podstawowych zadań oświaty w ramach Programu Wspierania Rodziny należy w szczególności rozpoznawanie potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci oraz czynników ryzyka w środowisku rodzinnym, udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i ich rodzicom, podejmowanie działań profilaktycznych zapobiegających przemocy i uzależnieniom, współpraca z instytucjami działającymi na rzecz pomocy dziecku, inicjowanie i realizowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży.

Prowadzenie żłobków, przedszkoli i szkół podstawowych, z wyjątkiem szkół podstawowych specjalnych i artystycznych, należy do obowiązkowych zadań własnych gmin. Centrum Usług Wspólnych jest jednostką organizacyjną Gminy Miejskiej Ciechanów, która realizuje zadania z zakresu obsługi podległych jej placówek edukacyjnych. Jednym z celów szczegółowych Centrum jest koordynacja działalności zmierzającej do adekwatnego, względem zapotrzebowania, rozmieszczenia sieci szkół, przedszkoli i żłobków.

Analiza danych za lata 2022-2024 (poniżej tabela) wskazuje na systematyczny rozwój oferty opieki żłobkowej oraz wychowania przedszkolnego w placówkach publicznych na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów. W przypadku żłobków publicznych liczba placówek w analizowanym okresie pozostawała na niezmiennym poziomie, natomiast zauważalny jest wzrost liczby miejsc oraz liczby dzieci przyjętych z 61 w 2022 roku, przez 61 w 2023 roku do 76 w 2024 r. W odniesieniu do przedszkoli publicznych odnotowano wzrost placówek, a

także istotne zwiększenie liczby miejsc. Liczba dzieci przyjętych pozostawała wysoka i zbliżona do liczby dostępnych miejsc, co świadczy o dużym zapotrzebowaniu na wychowanie przedszkolne oraz efektywnym wykorzystaniu infrastruktury oświatowej.

Tabela nr 24.

Gmina Miejska Ciechanów (placówki publiczne)	2022		2023		2024	
	żłobki	przedszkola	żłobki	przedszkola	żłobki	przedszkola
Liczba placówek	1	7	1	8	1	8
Liczba miejsc	61	920	61	1050	76	1050
Liczba dzieci przyjętych	61	920	61	1030	76	1028

Źródło: C UW Ciechanów.

Dane za lata 2022-2024 (poniżej tabela) potwierdzają, także że placówki niepubliczne stanowią istotne uzupełnienie oferty opiekuńczo-wychowawczej na terenie miasta, szczególnie w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3. W przypadku żłobków niepublicznych obserwuje się systematyczny wzrost liczby placówek oraz dynamiczny wzrost liczby miejsc z 88 do 139. W odniesieniu do przedszkoli niepublicznych liczba placówek utrzymywała się względnie na stabilnym poziomie, jednak zauważalne są wahania w liczbie dzieci przyjętych, szczególnie spadek w 2024 r. roku, co może świadczyć o zmianach demograficznych, preferencjach rodziców lub zwiększonej dostępności miejsc w przedszkolach publicznych.

Tabela nr 25.

Gmina Miejska Ciechanów (placówki niepubliczne)	2022		2023		2024	
	żłobki	przedszkola	żłobki	przedszkola	żłobki	przedszkola
Liczba placówek	3	15	4	15	5	14

Liczba miejsc	88	740	118	750	139	750
Liczba dzieci przyjętych	77	735	91	732	133	657

Źródło: CUW Ciechanów.

Sieć szkół publicznych w Gminie Miejskiej Ciechanów jest stabilna, zarówno liczba placówek, jak i liczba miejsc pozostaje niezmienna, co zapewnia ciągłość realizacji zadań oświatowych. W latach 2022-2024 zauważalne jest zmniejszenie liczby dzieci w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych, co może świadczyć o większej dostępności miejsc w przedszkolach. Poniżej przedstawione dane potwierdzają potrzebę monitorowania sytuacji demograficznej oraz dostosowywania elastycznej oferty edukacyjnej, w tym planowania wsparcia dla rodzin z dziećmi w wieku szkolnym.

Tabela nr 26.

Gmina Miejska Ciechanów	2022		2023		2024	
	Szkoły podstawowe		Szkoły podstawowe		Szkoły podstawowe	
	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne	publiczne	niepubliczne
Liczba placówek	6	4	6	4	6	4
Liczba miejsc	3800	650	3800	650	3800	650
Liczba przyjętych dzieci, w tym:	3723	600	3692	639	3510	589
w oddziałach „0”	239	131	236	130	225	78

Źródło: CUW Ciechanów.

W perspektywie realizacji Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 zasadne jest dalsze rozwijanie oferty opieki nad najmłodszymi dziećmi, wspieranie działań profilaktycznych w szkołach oraz pogłębianie współpracy między placówkami oświatowymi, z uwzględnieniem placówek niepublicznych, a systemem pomocy społecznej.

7.2.1 Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów znajduje się jeden specjalny ośrodek szkolno-wychowawczy. Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze zostały powołane z myślą o dzieciach i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnych oddziaływań wychowawczych, pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz zajęć rewalidacyjnych ze względu na występujące niepełnosprawności oraz, które z powodu tych niepełnosprawności nie mogą uczęszczać do szkoły w miejscu zamieszkania. Dzieci te muszą mieć orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. To orzeczenie w dużej mierze wskazuje w jakiej sferze powinna następować stymulacja. Najczęściej odnosi się to do sfery poznawczej, emocjonalnej i funkcjonowania społecznego. Dla każdego podopiecznego opracowywany jest Indywidualny Program Edukacyjno-Terapeutyczny, który wytycza ścieżkę pomocy potrzebną do wzmocnienia poziomu samodzielnego funkcjonowania.

W skład specjalnego ośrodka szkolno-wychowawczego w Ciechanowie wchodzi: przedszkole, szkoła podstawowa, szkoła przysposabiająca do pracy, szkoła branżowa i zespół rewalidacyjno-wychowawczy, w którym uczą się dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim. Poza podstawową funkcją szkolno-wychowawczą ośrodek ma za zadanie umożliwiać podopiecznym udział w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych. Do realizacji części zadań służy świetlica. Zajęcia w świetlicy są prowadzone w grupie zorganizowanej dla uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności - autyzm, niepełnosprawność ruchowa bądź sprzężona. Liczba wychowanków w grupie może wynosić nie więcej niż 5 osób. Zajęcia odbywają się w specjalnie do tego celu wyznaczonej sali. Sala posiada wyodrębnione strefy przeznaczone do prowadzenia zajęć wymagających ciszy i skupienia, oraz zajęć, w których dominuje ruch, śpiew.

Placówka dysponuje 20 miejscami w przedszkolu i 60 miejscami w szkole podstawowej (źródło SOS-W w Ciechanowie).

7.2.2 Tęczowa Kraina

Tęczowa Kraina skupia w swoich strukturach niepubliczną specjalistyczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, niepubliczną terapeutyczną szkołę podstawową klasy I-VIII oraz oddziały przedszkolne.

Poradnia zapewnia specjalistyczne wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla dzieci i ich rodziców. W odniesieniu do dzieci podejmowane są działania mające na celu zidentyfikowanie trudności rozwojowych, które następnie poddawane są wszechstronnej stymulacji rozwojowej wczesnego wspomagania rozwoju dzieci. Oddziaływania te skupiają się na intensywnym, kompleksowym i wielospecjalistycznym usprawnianiu komunikacji, rozwoju społecznego, emocjonalnego i psychomotorycznego dzieci niepełnosprawnych. Rodzice otrzymują fachową poradę dotyczącą trudności rozwojowych swoich dzieci jak również pomoc psychologiczną. Powyższa forma wsparcia przewidziana jest dla dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat, które posiadają opinię o potrzebie wczesnego wspomagania.

Szkoła podstawowa dedykowana jest dzieciom z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym i znacznym z zespołem Aspergera, spektrum autyzmu, zespołem Downa, niedosłuchem, niedowidzeniem i niepełnosprawnością ruchową. Program przygotowany jest do indywidualnych potrzeb i możliwości uczniów z założeniem przygotowania ich do jak największej samodzielności w codziennym funkcjonowaniu. Uczniowie mogą uczestniczyć zarówno w zajęciach grupowych jak i indywidualnych, w tym: logopedycznych, neurologopedycznych, psychologicznych, rehabilitacji narządu wzroku, integracji sensorycznej, rehabilitacji ruchowej, hipoterapii i terapii umiejętności społecznych.

7.3 Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny stanowi jedno z narzędzi realizacji lokalnej polityki prorodzinnej Miasta Ciechanów. Program skierowany jest do rodzin wielodzietnych wychowujących troje i więcej dzieci i ma na celu wsparcie ich funkcji opiekuńczo-wychowawczych, poprawę jakości życia oraz zwiększenie dostępności do oferty miejskiej.

W ramach Karty Dużej Rodziny rodziny uprawnione mogą korzystać z ulg i preferencji oferowanych przez miejskie jednostki organizacyjne, w szczególności w obszarze sportu, rekreacji, kultury i edukacji, a także z oferty podmiotów prywatnych współpracujących z miastem. Program umożliwia między innymi preferencyjne korzystanie z obiektów sportowo-rekreacyjnych, wydarzeń kulturalnych oraz innych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

Realizacja programu w okresie obowiązywania Planu przyczynia się do ograniczania barier ekonomicznych w dostępie do usług publicznych, wspiera integrację społeczną rodzin

wielodzietnych oraz sprzyja wzmacnianiu więzi rodzinnych. Program Karty Dużej Rodziny pełni również funkcję promującą pozytywny wizerunek rodziny oraz wzmocnia prorodzinny charakter lokalnej polityki społecznej.

Do programu Karty Dużej Rodziny przystąpiło wielu Ciechanowskich Partnerów między innymi:

- Sklep Reporter Young (ul. Warszawska 45);
- Muzeum Szlachty Mazowieckiej (ul. Warszawska 61a);
- Księgarnia WIEDZA (ul. Warszawska 37);
- Towarzystwo Ubezpieczeń Wzajemnych „TUW” (ul. Ściegiennego 2);
- Gabinet Psychologiczny Andrzeja Niemeczka (ul. 17 Stycznia 29/31);
- Kancelaria Doradztwa Prawnego i Windykacji Tadeusza Jasińskiego (ul. Wyspiańskiego 44/4);
- Carrefour Market Ciechanów (ul. Armii Krajowej 24);
- Ciechanowski Klub Karate Kyokushin (ul. Świętochowskiego 5/5);
- Miejski Żłobek (ul. Batalionów Chłopskich 4);

Na mocy nowelizacji ustawy o Karcie Dużej Rodziny wszystkie aktywne karty zostaną automatycznie udostępnione w formie elektronicznej. W związku z tym nie będzie wymagane składanie dodatkowych wniosków. Każdy posiadacz ważnej Karty Dużej Rodziny, niezależnie od posiadanej dotychczas formy (plastikowej, elektronicznej lub obu), będzie miał możliwość jej wyświetlenia w aplikacji mObywatel.

8. Organizacje pozarządowe (NGO)

Organizacje pozarządowe stanowią istotny element lokalnego systemu wspierania rodziny, uzupełniając działania podejmowane przez jednostki samorządu terytorialnego oraz instytucje publiczne. Dzięki elastyczności działania, znajomości lokalnych potrzeb oraz bezpośredniemu kontaktowi z rodzinami, organizacje pozarządowe skutecznie realizują zadania z zakresu profilaktyki, wsparcia oraz integracji społecznej. Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi trwa już od wielu lat i jest oficjalnie usankcjonowana Programem Współpracy. Współpraca Gminy Miejskiej Ciechanów z organizacjami pozarządowymi, realizowana jest m.in. poprzez zlecanie zadań publicznych, konkursy ofert oraz partnerstwa lokalne, stanowi ważny element realizacji Programu i przyczynia się do budowania spójnego systemu pomocy rodzinie.

Szczególnie bliska współpraca występuje między Ośrodkiem Pomocy Społecznej a organizacjami, które zajmują się dystrybucją żywności w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową. Jest to bardzo ważna forma pomocy, która jest skierowana do osób doświadczających ubóstwa w stopniu ciągłym. Dużym atutem tego programu jest wytworzenie swoistej interakcji poprzez zobligowanie świadczeniobiorców do skorzystania z bezpłatnej formy aktywizacji pod postacią szkoleń lub warsztatów. Angażowanie organizacji pozarządowych w świadczenie usług skierowanych do rodzin w kryzysie jest zgodne z postulowanym kierunkiem rozwoju polityki społecznej, który zakłada stopniową deinstytucjonalizację tej dziedziny życia.

Na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów zarejestrowanych jest wiele związków, fundacji, stowarzyszeń i towarzystw. Wszystkie bez wątpienia rozbudowują i uzupełniają system wsparcia dla poszczególnych grup mieszkańców. Biorąc pod uwagę główne założenie Programu, którym jest wsparcie rodzin przeżywających trudności za najbardziej adekwatną można uznać Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Ciechanowie. W latach 2022-2024 działalność Oddziału Rejonowego PCK w Ciechanowie z zakresu udzielania wsparcia rodzinom w Gminie Ciechanów prowadzona była głównie w ramach projektów dofinansowanych ze środków Unii Europejskiej i Samorządu Województwa Mazowieckiego. W PCK powstał Punkt w Wsparcia Dziennego Dzieci i Młodzieży PCK prowadzony w Ciechanowie. Punkt realizuje następujące formy pomocy dzieciom i ich rodzinom: prowadzenie działalności edukacyjnej i wychowawczej, kształtowanie postaw prospołecznych wychowanków i właściwych relacji rodzinnych. Ponadto jest realizowany projekt „Polski Czerwony Krzyż wspiera rodziny”. Okres realizacji projektu obejmuje od 01.06.2024 roku do 31.05.2026r. Celem projektu jest wzmocnienie kompetencji społecznych dzieci i rodzin oraz wsparcie systemu pieczy zastępczej poprzez objęcie 230 mieszkańców powiatu ciechanowskiego wymagających wsparcia, działaniami w zakresie aktywizacji i integracji społecznej. Odbiorcami pomocy w projekcie są rodziny wymagające wsparcia, m.in. zagrożone wykluczeniem społecznym, przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wymagające wsparcia w kształtowaniu właściwych postaw społecznych i relacji rodzinnych. Dotychczas projektem objęto 69 osób dorosłych i 69 dzieci zamieszkałych w Gminie Miejskiej Ciechanów

W latach 2022-2024 w ramach zadania publicznego „Żyjmy bez używek” dla 15 dzieci co roku organizowano 10 – dniowe półkolonie, w trakcie których przeprowadzono warsztaty profilaktyczne z zakresu używania środków psychotropowych i psychoaktywnych, w wymiarze 8 godz. prowadzono warsztaty kulturalno-ruchowe w wymiarze 8 godz.,

organizowano wyjazd kulturalno-sportowy i piknik integracyjno-profilaktyczny. W latach 2023-2024 w ramach zadania publicznego „Nie piję, nie zażywam - Ja i Moja Rodzina” co roku 45 osób (dorosłych i dzieci) uczestniczyło w wyjeździe sportowo-rekreacyjnym „Czas bez używek”, i pikniku integracyjno-profilaktycznym „Stop uzależnieniom”, korzystało z usług doradczych specjalisty d.s. profilaktyki, promocji zdrowia i uzależnień.

Ponadto w 2024 r. w ramach zadania publicznego „Świadomi zagrożeń – akcja informacyjno-profilaktyczna PCK służąca przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie” zorganizowano wyjazd o charakterze warsztatowo-edukacyjno-profilaktycznym dla 20 dzieci i młodzieży, zorganizowano punkt konsultacyjny, gdzie specjaliści z zakresu porad psychologicznych, uzależnień i dotkniętych przemocą domową przeprowadzili 120 h konsultacji, przeprowadzono dwa warsztaty po 6h dla 20 dorosłych członków rodzin oraz jeden warsztat 6-cio godzinny dla pracowników służb i instytucji działających w sferze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W tym samym roku w ramach zadania publicznego „Szczęśliwa rodzina bez przemocy” w celu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym utworzono Punkt Wsparcia dla dzieci z rodzin doświadczających przemocy w wyniku nadużywania alkoholu. Dla 20 dzieci zrealizowano 7-dniowy wyjazd profilaktyczny.

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci prowadzi Ognisko Pracy Pozaszkolnej w świetlicy przy ul. Powstańców Warszawskich 7a. Łącznie z zajęć korzysta 41 dzieci/osób w wieku od 4 lat.

W zależności od schorzeń dzieci i ich wydolności psychofizycznej prowadzone są zajęcia profilaktyczne, plastyczne, logopedyczne, rehabilitacyjne, edukacyjne i wyrównawcze, a także terapia pedagogiczna, które mają na celu niwelowanie deficytów edukacyjnych. Dzieci uczestniczą w zajęciach indywidualnych, grupowych z wykorzystaniem sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy edukacyjnych. Z zajęć terapeutyczno-logopedycznych, które prowadzi oligofrenopedał korzystają dzieci z autyzmem, niepełnosprawnością intelektualną, mózgowym porażeniem dziecięcym, zespołem Downa czy z zaburzoną funkcją mowy. Na terenie placówki prowadzone są zajęcia wyrównawcze dla dzieci w wieku szkolnym, które wymagają dodatkowego wsparcia w edukacji. Jednocześnie Towarzystwo stara się w sposób szczególny wspomagać samotne matki, które poprzez kierowanie swoich dzieci do Ogniska Pracy Pozaszkolnej mogą aktywniej poszukiwać zatrudnienia. Dodatkowym udogodnieniem jest system funkcjonowania świetlicy, który obejmuje dni ustawowo wolne od szkoły (poza sobotami i niedzielami).

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci angażuje się również w organizowanie półkolonii w okresie letnim oraz ferii w okresie zimowym. Wypoczynek dofinansowywany jest przez samorząd miejski. Poza tym podopieczni mogą korzystać z licznych wycieczek integracyjnych, rajdów rowerowych, imprez świątecznych i spotkań/warsztatów tematycznych.

Fundacja Bank Żywności, dąży do zaspokojenia podstawowych potrzeb żywnościowych najuboższej części społeczeństwa. Fundacja obejmuje swoim działaniem obszar północnego Mazowsza. Podstawą działania jest pozyskiwanie i redystrybucja produktów żywnościowych przeznaczonych przez sklepy do utylizacji. Powyższe działania prowadzone są głównie w ramach wcześniej już wspomnianego programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027 (w tym podprogram 2024) współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, który zaplanowany był na okres grudzień 2024 – wrzesień 2025. Z pomocy żywnościowej korzystały osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, których kryterium dochodowe wynosiło nie więcej niż:

- 2 676,50 zł dla osoby samotnie gospodarującej,
- 2 180,95 zł na każdą osobę w rodzinie.

Tabela nr 27.

	Pomoc FEPŻ udzielona w poszczególnych latach		
	2022	2023	2024
Liczba wydanych skierowań	736	545	381
Łączna liczba osób w rodzinach, w tym:	1769	1322	1374
Liczba rodzin z dziećmi	426	145	165

Źródło: Dane własne MOPS Ciechanów.

Pomoc uzyskiwały osoby i rodziny najbardziej potrzebujące, które zostały zweryfikowane i otrzymały skierowanie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Ważnym aspektem programu były działania towarzyszące dla beneficjentów w zakresie edukacji tematycznej, warsztatów kulinarnych oraz działań o charakterze aktywizacyjno-integracyjnym. Współpraca w tym zakresie poza Bankiem Żywności prowadzona jest z 3 organizacjami pozarządowymi:

- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci,
- Ciechanowskie Stowarzyszenie Filantrop,
- Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Ciechanowie.

Powyższa tabela wskazuje, że dla wielu gospodarstw domowych pomoc żywnościowa stanowi to istotne wsparcie. Od 2022 roku z tej formy pomocy korzystać mogą również rodziny pochodzenia ukraińskiego przebywające na terenie Polski w związku z konfliktem zbrojnym na terenie ich kraju.

Od kwietnia 2023 r. w Hali Targowej „Błoki” przy ul. Sienkiewicza działa sklep społeczny o nazwie EKO Spiżarnia. EKO Spiżarnia powstała dzięki współpracy miasta, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Banku Żywności w Ciechanowie. Ta inicjatywa wpisuje się w cele działania banków żywności oraz propagowaną przez miasto Ciechanów ideę zero waste. Jest to kolejny projekt, którego zamysłem jest przekazanie wsparcia osobom, które z różnych powodów znalazły się w trudnej sytuacji finansowej. EKO Spiżarnia oferuje nieodpłatnie żywność krótkoterminową. Aby uzyskać powyższą formę wsparcia należy zgłosić się do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, który wystawia skierowanie z określoną liczbą punktów. Punkty te można wymieniać na artykuły spożywcze.

Tabela nr 28.

	Pomoc udzielona w ramach działania EKO Spiżarni		
	2022	2023	2024
Liczba rodzin	-	170	226
Liczba osób w rodzinach	-	294	392

Źródło: Dane własne MOPS Ciechanów.

Ciechanowskie Stowarzyszenie Filantrop współuczestniczy w wydawaniu artykułów spożywczych zakupionych ze środków pomocowych. Stowarzyszenie jest również założycielem sklepu charytatywnego mieszczącego się przy ul. Śmiecińskiej 9. Uzyskane dochody w całości przeznaczone są na działalność statutową. Z zysków zakupywane są między innymi leki dla osób w kryzysach życiowych, w tym spowodowanych występowaniem przewlekłych schorzeń lub niepełnosprawności. Wspierają również rodziny z dziećmi w zakresie zabezpieczenia w artykuły gospodarstwa domowego i żywność.

Fundacja Edukacyjno-Sportowa reGeneracja została powołana, by umożliwić rozwój dzieci i młodzieży oraz pobudzić ich do aktywności społecznej, kulturalnej i fizycznej. Fundacja od wielu lat realizuje projekty związane z edukacją pozaszkolną, aktywizacją seniorów i krzewieniem kultury fizycznej. W analizowanym okresie Fundacja zrealizowała następujące cele:

1. Projekt „Mamy Moc” współfinansowany przez Narodowy Instytut Wolności-Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030. Celem projektu był wzrost aktywności społecznej rodziców/opiekunów dzieci z niepełnosprawnościami oraz samych dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnościami znacznymi bądź umiarkowanymi zagrożonymi wykluczeniem społecznym. W ramach projektu odbywały się warsztaty rozwijająco-integrujące dla osób z niepełnosprawnościami, w tym dzieci. Realizowano między innymi zajęcia plastyczne, rehabilitacyjne, terapeutyczne prowadzone przez terapeutę integracji sensorycznej.

Rodzice/opiekunowie dzieci i osób dorosłych z niepełnosprawnością brali udział w warsztatach związanych z zakładaniem stowarzyszeń, tj. Czym jest stowarzyszenie, kto może zawiazać stowarzyszenie, jakie są cele tworzenia stowarzyszenia, jakie zadania mają stowarzyszenia.

W trakcie trwania projektu rodzice/opiekunowie mieli zapewnione wsparcie indywidualne poprzez dostęp do konsultacji z wybranymi specjalistami: psychologiem, coachem, pedagogiem i prawnikiem. W ramach projektu na terenie miasta Ciechanowa powstało Stowarzyszenie Dobrych Serc.

2. W 2023 roku Gmina Miejska Ciechanów w partnerstwie z Fundacją edukacyjno-sportową „reGeneracja” realizowała Projekt pn. „Zmiana – zacznij od siebie” współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w Ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020. Celem projektu było zwiększenie szans na

zatrudnienie w celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób nieaktywnych zawodowo, doświadczających wielokrotnego wykluczenia. Działaniami objęto 40 osób dorosłych, w tym 4 obywateli Ukrainy, oraz 20 dzieci uczestników projektu. Projekt otrzymał dofinansowanie w kwocie 748 180,00 zł.

W ramach projektu uczestnicy otrzymali wsparcie w zakresie:

Aktywnej integracji społecznej:

- Opracowanie indywidualnej ścieżki reintegracji – diagnoza potrzeb przeprowadzona przez psychologa i doradcę zawodowego.
- Wsparcie w ramach pracy socjalnej w oparciu o kontrakt socjalny opracowany i prowadzony przez pracowników socjalnych MOPS

Punkt poradnictwa specjalistycznego:

- Punkt wsparcia specjalistycznego – w ramach punktu każdy Uczestnik skorzystał z indywidualnego wsparcia specjalistycznego. Uczestnicy w zależności od zdiagnozowanych potrzeb mieli możliwość uzyskać pomoc prawną, psychologiczną, pedagogiczną lub uczestniczyć w mediacji rodzinnej.
- Spotkania grup samopomocowych – w ramach zadania uruchomione zostały spotkania grup samopomocowych, które spotykały się aby wspólnie rozwiązywać problemy pod okiem specjalisty.

Akademia umiejętności i kompetencji społecznych:

- Trening kompetencji społecznych – zajęcia zorganizowane były w celu wyposażenia uczestników w kompetencje społeczne ułatwiające budowanie relacji na polu zawodowym i społecznym.
- Trening radzenia sobie ze stresem – zajęcia mające na celu pokazania Uczestnikom jak mogą radzić sobie w sytuacjach trudnych, stresujących, poznania technik relaksacyjnych oraz zrozumienia czym jest stres, jakie są jego negatywne skutki.

Zajęcia edukacyjno-rozwijające dla dzieci i młodzieży – w ramach zadania zorganizowane były zajęcia dla dzieci osób dorosłych uczestniczących w projekcie, które trwały równolegle z zajęciami grupowymi organizowanymi dla osób dorosłych.

Aktywizacja edukacyjna (czerwiec-sierpień) – w ramach zadania zorganizowane zostały szkolenia zawodowe dla grupy 40 uczestników. Z diagnozy utworzone zostały 4 grupy szkoleniowe, których przeszkolono w zawodach: kurs wizażu i stylizacja paznokci, sprzedawca-kasjer z elementami obsługi kasy oraz komputera, opiekun osób zależnych z el. nowoczesnego sprzątania, pomoc kuchenna oraz pracownik gospodarczy.

Aktywizacja zawodowa

- Doradztwo zawodowe – spotkania miały na celu zbudowanie wśród uczestników pozytywnego nastawienia do pracy, wspieranie w godzeniu aktywności zawodowej z innymi bieżącymi obowiązkami, pomoc w uzupełnianiu kompetencji społecznych itp.
- Pośrednictwo pracy – w ramach zadania do projektu zaangażowany został pośrednik pracy, którego głównym zadaniem było poszukiwanie pracy, w tym miejsc odbywania staży zawodowych.

Staże zawodowe – w ramach zadania 20 odbiorców wsparcia zostało skierowanych do odbycia staży zawodowych na stanowiskach powiązanych z ich kierunkiem kształcenia podczas szkoleń zawodowych. Każda osoba realizująca staż zawodowy otrzymywała stypendium stażowe przez okres 3-ch miesięcy.

3. Od 2023 do końca 2025 roku przy Fundacji działał Lokalny Punkt Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przestępstwem. W Punkcie osoby pokrzywdzone mogły uzyskać wsparcie psychologiczne, konsultacje psychiatryczne i porady prawne.

Stowarzyszenie Monar w Dreglinie we współpracy z miastem w miesiącu wrześniu 2023 roku na terenie Ciechanowa wprowadziło pilotaż projektu pomocowego dla dzieci i młodzieży. Pilotaż trwał do końca listopada 2024 roku. W trakcie działania opieką zostało objęte łącznie 60 dzieci w wieku od 6 do 13 lat. W ramach projektu prowadzona była filia Punktu Wsparcia Dziecka i Rodziny w „Krzywej Hali”. Ośrodek działał od poniedziałku do piątku w godzinach od 12.00 do 17.00. W ośrodku prowadzone były zajęcia z arteterapii, sensoterapii, zajęcia kulinarne, sportowe oraz TUS. W trakcie godzin otwarcia dzieci były pod opieką 2 pedagogów oraz psychologa. Ośrodek organizował również czas uczestnikom w trakcie trwania ferii oraz wakacji. W ramach projektu w każdy poniedziałek pomiędzy godziną 17.00 a 19.00 działała grupa wsparcia dla rodziców, a w czwartki od 17.00 do 19.00 psycholog prowadził indywidualne konsultacje.

Z uwagi na duże zainteresowanie i współpracę z miastem projekt został przedłużony do końca listopada 2027 roku. Obecnie z oferty ośrodka wsparcia korzysta 47 dzieci z terenu Ciechanowa. Aby sprostać zwiększonemu zainteresowaniu w ośrodku zwiększyła się liczba pracujących specjalistów – 3 pedagogów, 2 psychologów i 3 socjoterapeutów. W dalszym ciągu funkcjonuje grupa wsparcia dla rodziców i prowadzone są konsultacje indywidualne. Dodatkowo ośrodek organizuje wycieczki, spotkania i warsztaty tematyczne oraz warsztaty socjoterapeutyczne.

9. Wolontariat

Wolontariat jest kolejną formą wspierania mieszkańców w potrzebie. Bez większych ograniczeń wolontariuszem może zostać każda osoba, która ukończyła 18 rok życia i ma możliwość udzielania bezinteresownej pomocy osobom potrzebującym. W przypadku osób nieletnich potrzebna jest zgoda rodzica bądź opiekuna. Wolontariusze mogą pomagać osobom starszym, dzieciom i młodzieży uczącej się oraz mniejszościom narodowym. Wolontariusze skupiani są przez poszczególne instytucje bądź też przez Urząd Miasta. W ostatnim okresie bardzo znaczące było zaangażowanie wolontariuszy przy wspieraniu osób szukających schronienia z terenu Ukrainy. Wolontariat w swojej strukturze jest zachęcający ze względu na możliwość podjęcia konkretnych, krótkoterminowych działań, które przynoszą wymierne efekty.

Do tej grupy można również wpisać rodziny wspierające. Ogólnym założeniem instytucji rodziny wspierającej jest aktywna pomoc w przezwyciężaniu trudnych sytuacji w rodzinach tego wymagających. Formy pomocy mogą być bardzo różne od pomocy przy opiece nad dziećmi do pomocy w załatwianiu spraw urzędowych. Jest to generalnie uzależnione od potrzeb oraz współpracy między zainteresowanymi.

Na terenie Miasta Ciechanów działa m.in. Stowarzyszenie Ciechanowski Wolontariat, którego celem jest:

- Aktywizowanie społeczności lokalnej oraz tworzenie warunków sprzyjających podejmowaniu działań wolontariackich;
- Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie wolontariatu oraz promowanie idei pracy społecznej i bezinteresownego zaangażowania;
- Udzielanie wsparcia organizacjom pozarządowym, instytucjom publicznym, inicjatywom społecznym oraz osobom indywidualnym, w tym szczególnie zagrożonym wykluczeniem społecznym (m.in. osobom z niepełnosprawnościami, bezrobotnym, bezdomnym, samotnym matkom, dzieciom i młodzieży), poprzez

zapewnianie pomocy wolontariuszy oraz działań realizowanych rzecz dobra wspólnego.

10. Adresaci Programu Wspierania Rodziny w Gminie Miejskiej Ciechanów na lata 2026-2028.

Głównymi odbiorcami Programu są rodziny z dziećmi zamieszkujące teren Gminy Miejskiej Ciechanów, które z powodu trudnej sytuacji życiowej nie są w stanie prawidłowo funkcjonować i samodzielnie przezwyciężyć napotkanych trudności i problemów. Trudności te obejmują zarówno brak możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb socjalno-bytowych, jak i niewystarczające kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, w tym problemy związane z uzależnieniami oraz przemocą.

Należy mieć na uwadze, że brak samodzielności życiowej może utrzymywać się i być przekazywany kolejnym pokoleniom (tzw. wyuczona bezradność). Z tego względu szczególnie ważne jest jak najwcześniejsze objęcie dzieci wychowujących się w takich rodzinach działaniami wspierającymi ich rozwój oraz wzmacniającymi ich szanse na prawidłowe funkcjonowanie w przyszłości.

11. Mocne i słabe strony istniejącego systemu wspierania rodziny

Celem przeprowadzenia analizy SWOT jest identyfikacja i ocena kluczowych czynników wpływających na skuteczność działań wspierających rodziny. Analiza pozwala na rozpoznanie:

- mocnych stron programu – czyli zasobów, kompetencji i działań, które wzmacniają wsparcie rodzin;
- słabych stron – obszarów wymagających poprawy lub ograniczeń utrudniających realizację celów programu;
- szans – możliwości rozwoju, nowych inicjatyw i partnerstw wzmacniających realizację;
- zagrożeń – czynników zewnętrznych lub wewnętrznych, które mogą utrudniać funkcjonowanie rodzin lub efektywność wsparcia.

Dzięki tej analizie możliwe jest planowanie działań bardziej efektywnych i dopasowanych do realnych potrzeb rodzin, a także minimalizowanie ryzyk i maksymalizacja korzyści płynących z programu.

Tabela nr 29.

Wsparcie rodzin w Gminie Miejskiej Ciechanów	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• silna współpraca między instytucjami i organizacjami zajmującymi się wsparciem rodzin w trudnej sytuacji • rozwój placówek wsparcia psychologiczno-pedagogicznego dla dzieci i młodzieży • dobrze rozwinięta sieć placówek ochrony zdrowia • wyszkolony personel z odpowiednimi kwalifikacjami i doświadczeniem zawodowym • inicjowanie nowych form wsparcia dla rodzin • współpraca z organizacjami pozarządowymi, fundacjami oraz realizacja własnych projektów instytucji • szeroki wachlarz świadczeń pieniężnych i usługowych w ramach pomocy społecznej • szeroka oferta szkoleń i kursów zawodowych dostępnych zarówno	• starzejące się społeczeństwo i spadek liczby osób w lokalnych społecznościach • migracje zarobkowe młodych ludzi, prowadzące do niedoboru aktywnych zawodowo mieszkańców • wysoki odsetek osób długotrwale bezrobotnych, często bez kwalifikacji zawodowych i wykształcenia • ograniczona zdolność rodzin do wykorzystania własnych zasobów oraz narastający marazm w funkcjonowaniu gospodarstw domowych • nadal niewielka chęć współpracy rodzin przy rozwiązywaniu trudnych sytuacji życiowych • wzrost rozpadu małżeństw i niestabilność relacji rodzinnych • niestabilna sytuacja gospodarczo-polityczna wpływająca na funkcjonowanie rodzin i instytucji • rosnąca liczba zaburzeń psychicznych wśród dzieci i młodzieży oraz

stacjonarnie, jak i online • dobrze rozwinięta infrastruktura rekreacyjno-sportowa, w tym obiekty, kluby sportowe i tereny otwarte • prorodzinna polityka samorządu i państwa • satysfakcjonujący poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego • działania wspierające integrację z mniejszościami narodowymi	niedostateczne wsparcie w nagłych kryzysach • wysoki poziom rotacji kadry w sektorze pomocy społecznej, zwłaszcza w jednostkach wspierających rodziny • utrudnienia wynikające z biurokracji, ograniczające efektywność działań i szybką reakcję w sytuacjach kryzysowych • brak wystarczającej liczby osób chętnych do pełnienia funkcji rodziny wspierającej
SZANSE	ZAGROŻENIA
• rozwój lokalnych organizacji pozarządowych i inicjatyw społecznych wspierających mieszkańców • rozwój usług społecznych dla osób w różnym wieku • rozwój placówek edukacyjnych różnego szczebla, w tym niepublicznych • międzysektorowa współpraca ukierunkowana na wspieranie rodzin • podejmowanie działań na rzecz rozwoju wolontariatu, w tym rodzin wspierających	• niż demograficzny i malejąca liczba dzieci w lokalnych społecznościach • emigracja zarobkowa młodych osób, w tym osób z wykształceniem i kwalifikacjami zawodowymi • zatraćanie tradycyjnego modelu rodziny i osłabienie więzi rodzinnych • tendencja do przenoszenia odpowiedzialności za wychowanie dzieci na instytucje • przekazywanie z pokolenia na pokolenie problemów w funkcjonowaniu rodzinnym, tzw. wyuczona bezradność

• wdrażanie projektów wspierających dzieci i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym • poszerzanie oferty kulturalnej, rozrywkowej i rekreacyjnej dla mieszkańców • możliwość aktywnego uczestnictwa społeczności lokalnej w podejmowanych decyzjach (wnioski do Budżetu Obywatelskiego, spotkania osiedłowe z prezydentem, inicjatywy społeczne) • rewitalizacja architektoniczna miasta	• rozwój uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży • wirtualizacja życia społecznego dzieci i młodzieży, ograniczająca realne kontakty społeczne • zaniedbania w rozwoju emocjonalnym dzieci i młodzieży • zbyt późne rozpoznawanie problemów w rodzinach z dziećmi, co zmniejsza szanse na pozostanie dziecka w rodzinie biologicznej • wzrastające koszty utrzymania i spadek poziomu życia mieszkańców • rozwój szarej strefy gospodarki
--	---

12. Cele Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028

Głównym celem Programu jest w dalszym ciągu identyfikowanie i wspieranie rodzin przeżywających trudności, zwłaszcza w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Pomimo działań podejmowanych w minionych latach przez liczne instytucje i organizacje potrzeba wsparcia jest wciąż aktualna. W kontekst należy wpisać fakt zwiększonej migracji rodzin, które pojawiają się na terenie miasta Ciechanowa z ościennych gmin i miejscowości. Często są to rodziny objęte nadzorem kuratora sądowego oraz zobowiązaniem sądu do współpracy z asystentem rodziny.

Działania zmierzające do osiągnięcia celu głównego zostały doprecyzowane poprzez cele szczegółowe. Cele szczegółowe w dużym stopniu stanowią kontynuację działań ustalonych we wcześniejszym Programie. Wynika to po części z utrwalonej struktury licznych instytucji, które partycypują w Programie.

Cele szczegółowe:

1. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin w szczególności rodzin wielodzietnych.
2. Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pomocy społecznej z uwzględnieniem potrzeb asystentów rodziny.
3. Zintegrowane podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych z zakresu problemów współczesnej rodziny.
4. Rozwijanie wielotorowego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzin w sytuacji kryzysowej.

Tabela nr 30.

I Cel szczegółowy: Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodzin w szczególności rodzin wielodzietnych.			
Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki realizacji
1.Udzielenie wsparcia w formie świadczeń i usług pomocy społecznej	2026-2028	MOPS Ciechanów, Organizacje pozarządowe	Liczba rodzin objętych wsparciem, Ogólna kwota wsparcia
2.Udzielenie wsparcia finansowego z pakietu świadczeń rodzinnych i funduszu alimentacyjnego	2026-2028	MOPS Ciechanów	Liczba rodzin objętych wsparciem, Ogólna kwota wsparcia
3.Objęcie pomocą w ramach rządowego programu : „Posiłek w szkole i w domu”	2026-2028	MOPS Ciechanów, Organizacje pozarządowe	Liczba rodzin/osób objętych wsparciem
4.Zabezpieczenie środków na współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	2026-2028	MOPS Ciechanów, PCPR Ciechanów.	Liczba umieszczonych dzieci

5.Udzielenie wsparcia w ramach Programu Operacyjnego Pomocy Żywnościowej	2026-2028	MOPS Ciechanów, Organizacje pozarządowe	Liczba beneficjentów
6.Wspieranie dzieci i młodzieży poprzez wypłatę stypendiów i zasiłków szkolnych.	2026-2028	MOPS Ciechanów	Liczba przyznanych świadczeń
7.Przeciwdziałanie bezdomności poprzez przyznawanie dodatku mieszkaniowego	2026-2028	MOPS Ciechanów	Liczba wydanych decyzji

II. Cel szczegółowy: Szkolenie i podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pomocy społecznej z uwzględnieniem potrzeb asystentów rodziny.			
Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.Zapewnienie dostępu do superwizji, w tym specjalistycznych. Przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu.	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU	Liczba przeprowadzonych superwizji (grupowych i indywidualnych), liczba uczestników
2.Rozwój i wzmacnianie kompetencji zawodowych poprzez uczestniczenie w różnorodnych formach	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU, organizacje rządowe i pozarządowe,	Liczba odbytych szkoleń, liczba przeszkolonych pracowników

doskonalenia.		placówki oświaty.	
---------------	--	-------------------	--

III. Cel szczegółowy: Zintegrowane podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych z zakresu problemów współczesnej rodziny.			
Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.Zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, w szczególności psychologicznego i prawnego.	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU, organizacje rządowe i pozarządowe, placówki oświaty	Liczba zaangażowanych instytucji/organizacji, liczba udzielonych porad i odbytych konsultacji
2.Prowadzenie warsztatów i innych form pracy grupowej zwiększających kompetencje opiekuńczo-wychowawcze rodziców.	2026-2028	MOPS, BPiRPU, PPP organizacje rządowe i pozarządowe, placówki oświaty	Liczba warsztatów i uczestników
3.Prowadzenie kampanii informacyjnych.	2026-2028	MOPS, BPiRPU, PPP, SSzW, KPP, organizacje rządowe i pozarządowe, placówki oświaty	Liczba przeprowadzonych kampanii, liczba uczestników
4.Rozwój sieci świetlic osiedlowych i pracy podwórkowej.	2026-2028	MOPS, BPiRPU, PPP organizacje rządowe i pozarządowe, placówki oświaty	Liczba placówek/zajęć, liczba uczestników

5.Organizowanie rodzinnych imprez plenerowych i spotkań edukacyjnych.	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU, MOSiR, organizacje rządowe i pozarządowe, placówki oświaty	Liczba zorganizowanych imprez i spotkań, liczba uczestników.
---	-----------	--	--

IV. Cel szczegółowy: Rozwijanie wielotorowego systemu wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczych i rodzin w sytuacji kryzysowej.

Zadania	Czas realizacji	Realizatorzy	Wskaźniki
1.Zapewnienie odpowiedniej liczby asystentów rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	2026-2028	MOPS Ciechanów	Liczba asystentów, liczba wspieranych rodzin
2.Współpraca z sądami, policją i szkołami w celu identyfikowania rodzin dysfunkcyjnych .	2026-2028	MOPS, Sąd Rejonowy , KPP, BPiRPU, placówki oświaty	Liczba i rodzaj podjętych działań, liczba rodzin objętych wsparciem
3.Praca socjalna polegająca na przywróceniu lub wzmocnieniu w rodzinie prawidłowych funkcji społecznych poprzez aktywizację zawodową.	2026-20228	MOPS, PUP, WUP, organizacje pozarządowe	Liczba uczestników prac społecznie-użytecznych, liczba osób aktywizowanych poprzez szkolenia i staże oraz wolontariat, liczba zawartych kontraktów socjalnych
4.Praca socjalna polegająca na nakierowywaniu	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU, KPP, PPP,	Liczba rozpoczętych terapii, liczba orzeczeń

członków rodzin na podejmowanie działań zmierzających do poprawy i uregulowania sytuacji rodzinnej poprzez podejmowanie terapii odwykowych, rodzinnych, opiniowania i orzekania, wszczynanie procedur Niebieskich Kart.		organizacje rządowe i pozarządowe	i opinii, liczba wszczętych procedur NK, liczba konsultacji psychologicznych
5. Tworzenie warunków do powrotu dzieci do rodziny biologicznej	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, BPiRPU, KPP, PPP, organizacje rządowe i pozarządowe	Liczba dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej
6. Działania w zakresie wsparcia dzieci i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym finansowane ze środków zewnętrznych.	2026-2028	Urząd Miasta, MOPS, organizacje rządowe i pozarządowe	Liczba przedsięwzięć mających na celu włączenie społeczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

13. Realizatorzy Programu

W pierwszej kolejności realizatorami Programu na terenie Gminy Miejskiej Ciechanów będą instytucje, które w ramach swojej działalności mają ustawowy obowiązek wspierania rodzin przeżywających trudności. Wsparcie to postrzegane jest wielopłaszczyznowo i odnosi się do działań profilaktycznych z zakresu zdrowia i bezpieczeństwa, edukacji, zapewnienia wsparcia finansowego, pomocy specjalistycznej i terapeutycznej. Jednocześnie organizacje pozarządowe postrzegane są jako równoprawny partner, który poprzez swoją rozbudowaną ofertę będzie w stanie dopełnić tą kompleksową usługę. Należy nadmienić, że instytucje, które zostały uwzględnione przy realizacji programu dysponują adekwatnie przygotowaną kadrą. Do tych instytucji zaliczyć można między innymi:

- Urząd Miasta Ciechanów
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Biuro Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Komenda Powiatowa Policji
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
- Placówki oświatowo-wychowawcze (publiczne i niepubliczne)
- Placówki Ochrony Zdrowia (publiczne i niepubliczne)
- Powiatowy i Wojewódzki Urząd Pracy
- Organizacje Pozarządowe
- Kościoły i związki wyznaniowe
- inne podmioty działające na rzecz rodziny.

Powyższa lista nie jest wyczerpująca. Ewentualni nowi partnerzy będą zapraszani do współpracy na podstawie zapotrzebowania pojawiającego się w trakcie trwania Programu.

14. Źródła finansowania Programu

Głównym źródłem finansowania Programu Wsparcia Rodziny w okresie od 2026 do 2028 będą środki własne Gminy Miejskiej Ciechanów, które będą przypisane w budżecie Gminy poszczególnym instytucjom zgodnie z ich ustawowymi zadaniami, które są tożsame z Programem Wspierania Rodziny. Poza tym środki finansowe potrzebne na realizację poszczególnych zadań ujętych w Programie pozyskiwane będą z:

- budżetu państwa,
- funduszy pochodzących ze środków zewnętrznych, w tym:
środków pochodzących ze wsparcia Funduszy Unii Europejskiej oraz Polsko-Szwajcarski Program Rozwoju Miast,
- budżetu organizacji pozarządowych i wyznaniowych.

15. Monitoring i ewaluacja Programu

Monitorowanie realizacji celów będzie prowadzone przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Ciechanowie. W założeniu teoretycznym monitorowanie będzie polegało na periodycznym analizowaniu informacji, sugestii i danych liczbowych udostępnianych (sprawozdania roczne) przez poszczególnych partnerów. Analizowanie uzyskanych wskaźników pozwoli na sprawdzenie słuszności założonych celów oraz potrzeby ewentualnej modyfikacji podyktowanej nowymi potrzebami i możliwościami.

16. Podsumowanie

Program Wspierania Rodziny dla Gminy Miejskiej Ciechanów na lata 2026-2028 konsekwentnie podtrzymuje cel stworzenia odpowiednich warunków poprawy jakości życia rodzin, szczególnie rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Wsparcie rodzin będzie ukierunkowane na zwiększenie ich aktywności i wykorzystanie ich wewnętrznego potencjału, co pozwoli na skuteczniejsze radzenie sobie z zaistniałymi problemami. Stworzony system wsparcia ma uświadamiać i edukować rodziny o przyczynach i skutkach powstałych trudności. Dlatego, aby osiągnąć zamierzone cele, istotnym jest stworzenie zharmonizowanego systemu wsparcia ze strony poszczególnych instytucji i organizacji, które mają adekwatną wiedzę i zasoby.

Należy również nadmienić, że dalsze podnoszenie kwalifikacji przez kadrę ma kluczowe znaczenie w umiejętności rozpoznania potrzeb i dopasowania odpowiednich technik wsparcia i interwencji.

Opisany system wsparcia i pomocy ma za zadanie wspierać rodziny w pełnieniu funkcji społecznych, w szczególności funkcji rodzicielskich oraz przyczyni się do podejmowania wysiłków zmierzających do wypracowania takich zmian, które usamodzielnią rodziny napotykające trudności życiowe.